REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

unisVET
uvajanje novih izobraževalnih programov na področju storitev

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Silva Lozar

STVARNO, DELOVNO IN OBLIGACIJSKO PRAVO

Program: EKONOMSKI TEHNIK
Modul: Sodobno gospodarstvo
Vsebinski sklop: PRAVNOORGANIZACIJSKI VIDIKI POSLOVANJA

Ljubljana, september 2011

Srednje strokovno izobraževanje

Program: **Ekonomski tehnik**
Modul: **Sodobno gospodarstvo**
Vsebinski sklop: **Pravnoorganizacijski vidiki poslovanja**

Naslov učnega gradiva:
Stvarno, delovno in obligacijsko pravo

Ključne besede**: stvar, posest, lastninska pravica, služnostna pravica, zastavna pravica, hipoteka, zemljiška knjiga; delovno razmerje, kolektivna pogodba, pogodba o zaposlitvi, pripravništvo, poskusno delo; prodajna, darilna, podjemna, mandatna, zakupna, posodbena, posojilna, poroštvena in posredniška pogodba, pogodba o trgovskem zastopanju, komisijska pogodba, licenčna, zavarovalna in špedicijska pogodba**

Seznam kompetenc, ki jih zajema učno gradivo:
POVP3 Ravnanje skladno z načeli avtonomijew volje pravnih subjektov v civilnopravnih razmerjih in z načeli obligacijskega prava

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

347.2(075.3)(0.034.2)
349.2(075.3)(0.034.2)
347.4/.5(075.3)(0.034.2)

LOZAR, Silva
Stvarno, delovno in obligacijsko pravo [Elektronski vir] / Silva Lozar. - El. knjiga. - Ljubljana : GZS, Center za poslovno usposabljanje, 2011. - (Srednje strokovno izobraževanje. Program Ekonomski tehnik. Modul Sodobno gospodarstvo. Vsebinski sklop Pravnoorganizacijski vidiki poslovanja)

Način dostopa (URL): http://www.unisvet.si/index/index/activityId/44. - Projekt UNISVET

ISBN 978-961-6413-78-7

259556352

Avtorica: **Silva Lozar**
Recenzentka: **Renata Rihter**
Lektorica: **Mirjana Miladić**

Založnik: **GZS Ljubljana, Center za poslovno usposabljanje**
Projekt unisVET
URL: http://www.unisvet.si/index/index/activityId/44

Kraj in datum: **Ljubljana, september 2011**

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons:
Priznanje avtorstva – Nekomercialno – Deljenje pod enakimi pogoji.

Učno gradivo je nastalo v okviru projekta unisVET Uvajanje novih izobraževalnih programov v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju s področja storitev za obdobje 2008−2012, ki ga sofinancirata Evropska unija preko Evropskega socialnega sklada in Ministrstvo Republike Slovenije za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013, razvojne prioritete: razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja, prednostna usmeritev izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.
Vsebina gradiva v nobenem primer ne odraža mnenja Evropske unije. Odgovornost za vsebino nosi avtor.

PREDGOVOR AVTORICE

V delovnem zvezku, ki je pred vami, so zajete vsebine delovnega, stvarnega in obligacijskega prava. Za vas, dijaki, ki ste bodoče zaposlene osebe, mogoče boste ustanovili svoje podjetje, v katerem boste zaposlovali druge delavce, je zelo pomembno dobro poznavanje predpisov s področja delovne zakonodaje. Temeljna znanja lahko nadgradite z brskanjem po predpisih, ki jih najdete na spletnih naslovih. Vaje v delovnem zvezku so zasnovane tako, da vas vabijo k ogledu določenega člena zakona, v katerem najdete bistvene podatke o zastavljenem vprašanju. Vaje lahko rešujete v okviru pouka, še bolje pa, če najdete čas zanje doma. Znanje, do katerega se dokopljete dijaki sami, ima večjo vrednost. Brskanje po zakonih in predpisih vam omogoča, da se boste v življenju bolje znašli in tudi znali utemeljiti svoje zahteve na delovnem mestu.

Za vsakdanje življenje je zelo pomembno vsaj laično poznavanje stvarnega prava. Spoznali boste bistvo lastninske, služnostne in zastavne pravice. Vpis stvarne pravice v zemljiško knjigo, ki se danes vodi samo v elektronski obliki, je za razliko od prejšnjih časov zelo hitro izveden.

Dandanes vsi nastopamo v trgovinah in v drugih kupoprodajnih poslih kot stranke oz. kupci, zato je nujno poznavanje potrošniških pravic, pravic, ki izhajajo iz garancije in odškodninskih obveznosti.

Vaje so popestrene s primeri iz prakse, dodani pa so tudi učni listi in diagrami za samostojno reševanje. Želim vam veliko užitka in zanimivih ur pri prebiranju in reševanju delovnega zvezka.

Silva Lozar

Uporabljene ikone

 Primer iz prakse

 Reši učni list

 IKT

 Reši diagram

Uporabljene kratice

ZDR − Zakon o delovnih razmerjih
SPZ − Stvarnopravni zakonik
ZZK − Zakon o zemljiški knjigi
OZ − Obligacijski zakonik
ZVPot − Zakon o varstvu potrošnikov

KAZALO

1 STVARNO PRAVO 7
1.1 LASTNINSKA PRAVICA 8
1.1.1 SOLASTNINA IN SKUPNA LASTNINA 8
1.1.2 NASTANEK LASTNINSKE PRAVICE 9
1.1.3 VARSTVO LASTNINSKE PRAVICE 10
1.1.4 PRENEHANJE LASTNINSKE PRAVICE 10
2 SLUŽNOSTNA PRAVICA 12
2.1.1 STVARNE SLUŽNOSTI 12
2.1.2 OSEBNE SLUŽNOSTI 12
2.2 ZASTAVNA PRAVICA 13
2.2.1 ROČNA ZASTAVA 13
2.2.2 HIPOTEKA 14
2.2.3 ZEMLJIŠKA KNJIGA 15
3 DELOVNO PRAVO 19
3.1 PRAVNO UREJANJE DELOVNEGA RAZMERJA 19
3.2 DELOVNA RAZMERJA 20
3.3 KOLEKTIVNE POGODBE 21
3.4 POGODBA O ZAPOSLITVI 22
3.4.1 OBVEZNOSTI POGODBENIH STRANK 27
3.4.2 SPREMEMBA ALI SKLENITEV NOVE POGODBE O ZAPOSLITVI 27
3.4.3 POSEBNOSTI POGODB O ZAPOSLITVI 28
3.4.4 PRENEHANJE POGODBE O ZAPOSLITVI 29
3.4.5 POSEBNO VARSTVO PRED ODPOVEDJO 32
3.4.6 PRAVICE, OBVEZNOSTI IN ODGOVORNOSTI IZ DELOVNEGA RAZMERJA 34
3.4.7 ODGOVORNOST DELAVCEV 36
3.4.8 VARSTVO NEKATERIH KATEGORIJ DELAVCEV 36
3.5 SINDIKALNI ZAUPNIKI 38
3.6 SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU 38
4 OBLIGACIJSKO PRAVO 41
4.1 POGODBA 41
4.2 OBLIGACIJSKE POGODBE CIVILNEGA PRAVA 42
4.2.1 PRODAJNA POGODBA 42
4.2.2 ODGOVORNOST ZA NAPAKE IZPOLNITVE PRODAJNE POGODBE 45
4.2.3 PRAVICE KUPCA IZ NASLOVA STVARNIH NAPAK 45
4.2.4 GARANCIJA 45
4.3 DARILNA POGODBA 46
4.4 ZAKUPNA POGODBA 47
4.5 MANDATNA POGODBA 47
4.6 PODJEMNA POGODBA 47
4.7 POSODBENA POGODBA 49
4.8 POSOJILNA POGODBA 49
4.9 POROŠTVENA POGODBA 49
5 OBLIGACIJSKE POGODBE GOSPODARSKEGA PRAVA 53
5.1 POSREDNIŠKA POGODBA 53
5.2 POGODBA O TRGOVSKEM ZASTOPANJU 53
5.3 KOMISIJSKA POGODBA 53
5.4 LICENČNA POGODBA 53

5.5 ZAVAROVALNA POGODBA 54
5.6 ŠPEDICIJSKA POGODBA 54
6 VIRI IN LITERATURA 55

STVARNO PRAVO

VSEBINA

- **STVAR**
- **POSEST**
- **LASTNINSKA PRAVICA**
- **SLUŽNOSTNA PRAVICA**
- **STVARNE IN OSEBNE SLUŽNOSTI**
- **ZASTAVNA PRAVICA**
- **ROČNA ZASTAVA**
- **HIPOTEKA**
- **ZEMLJIŠKA KNJIGA**

1 STVARNO PRAVO

Stvarno pravo obsega pravne norme (zakone), ki urejajo stvarne pravice. Le-te je v preteklosti urejal Zakon o temeljnih lastninskopravnih razmerjih (ZTLR). **Stvarnopravni zakonik (SPZ)** ureja stvarna razmerja od leta 2002 naprej.
Poznamo tri pomembnejše vrste stvarnih pravic: **lastninska, služnostna in zastavna pravica**.

Reši diagram

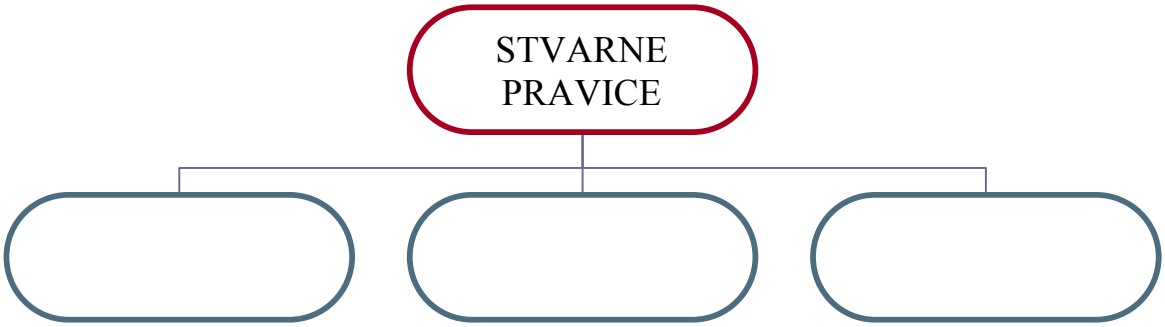

Diagram 1: Vrste stvarnih pravic

Stvar je del narave, nad katero ima človek **lastninsko** ali drugo **stvarno pravico**. Stvari delimo na dve osnovni kategoriji: **premičnine in nepremičnine**.

Posest je dejanska oblast nad stvarjo, ki jo izvaja določena oseba. Lastninska pravica in najemna pogodba omogočata lastniku, da ima stvar v posesti.
Poznamo več vrst posesti:

- **neposredno posest:** v tem primeru ima samo ena oseba oblast nad stvarjo;
- **posredno posest:** oseba, ki je dala stvar drugemu v najem, ima posredno posest, najemnik stvari pa ima neposredno posest;
- **dobroverno posest:** dobroverni posestnik je tisti, ki je stvar, za katero ni vedel, da je ukradena, dobil od nelastnika;

Primer iz prakse
Kupiš rabljen skuter od neznane osebe po ugodni ceni. Po določenem času te obišče policija in ga odvzame, saj je bilo dokazno, da je bil skuter predhodno ukraden. Ti si v tem primeru dobroverni posestnik, vendar si kljub temu skuter in denar izgubil. Veliko časa in energije boš potreboval, da boš mogoče dobil povrnjen denar od nepoštenega prodajalca.

- **zakonito posest:** pridobi se na osnovi prodajne pogodbe.

MOTENJE POSESTI

Vsak posestnik ima pravico do **varstva pred motenjem ali odvzemom posesti.** Varstvo pravic zagotavlja posebni sodni postopek. Le-ta je hiter, začne se s tožbo, ki se jo vloži v 30 dneh po motenju posesti oziroma najkasneje v enem letu.

Primeri motenja posesti

- **Odvzem stvari:** stvar se fizično odstrani, lahko pa se tudi zamenja z drugo stvarjo (partner zamenja ključavnico na vratih).
- **Hoja ali vožnja po tujem zemljišču:** sosed neprestano moti vašo posest, saj se preko vašega dvorišča vozi do svoje zidanice.
- **Motenje s hrupom:** v bližini vaše hiše obratuje nočni klub, katerega gostje so glasni pred vhodom in v okolici lokala pozno v noč; vaš sosed ima hrupno obrt.
- **Odvajanje vode na tuje zemljišče:** kmet nima urejene vodotesne gnojne jame in ob deževju se gnojnica razliva po cesti in sosedovem zemljišču.

1.1 LASTNINSKA PRAVICA

Lastninska pravica je najširša in najmočnejša stvarna pravica. Gre za absolutno pravico, ki jo lastnik uveljavlja proti vsakomur. Lastninska pravica omogoča lastniku:

- **pravico do posesti stvari,**
- **pravico do izkoriščanja stvari** (raba in pridobivanje plodov),
- **pravico do razpolaganja s stvarjo**.

Omejitve lastninske pravice:

- **omejitev s strani države:** na svoji zemlji ne smemo zgraditi hiše, če ne pridobimo gradbenega dovoljenja;
- **odvzem lastnine v javnem interesu** (zakon): razlastitev oz. ekspropriacija se izvede samo za nepremičnine, lastnik mora prejeti nadomestilo v denarju ali naravi.

Primer iz prakse

Ob gradnji dolenjske avtoceste so razlastili lastnike zemljišč na trasi avtoceste in jim plačali za odvzeto zemljo ali pa so jim ponudili nadomestno zemljišče na drugi lokaciji.

1.1.1 SOLASTNINA IN SKUPNA LASTNINA

Solastnina pomeni, da ima določena stvar več lastnikov, in sicer ima vsak od njih **določen delež (%).** S svojim deležem lastnik **prosto razpolaga**, o celotni stvari pa se odločajo vsi lastniki skupaj.

Primer iz prakse

1. Po očetovi smrti dedujejo hišo mama in dva otroka. Mamin delež je 50 %, vsak otrok pa je solastnik 25 % deleža hiše. Hiša je bila vredna 300.000.- EUR. Izračunajte, koliko EUR je vreden mamin delež in koliko vrednosti hiše deduje vsak otrok.

2. V družbi z omejeno odgovornostjo (d. o. o.) so točno določeni deleži vlagateljev oz. solastnikov (65 % : 30 % : 15 %). Ustanovni kapital v d. o. o. znaša 1.000.000.- EUR. Izračunajte, koliko evrov je vložil vsak izmed treh sovlagateljev.

Skupna lastnina je lastnina več oseb, pri kateri **deleži niso točno določeni**. Skupni lastniki lahko razpolagajo s premoženjem šele takrat, ko se skupna lastnina razdeli (delitev premoženja med dediče).

Primer iz prakse

Zakonca imata skupno lastnino za vse stvari, pridobljene v času zakonske zveze (hiša, avtomobil, gozd …). Po njuni smrti določa zakon tudi skupno lastnino za dediče.

1.1.2 NASTANEK LASTNINSKE PRAVICE

Lastninska pravica lahko nastane na več načinov:

- ⇨ **na podlagi zakona,**
- ⇨ **na podlagi pravnega posla oz. pogodbe,**
- ⇨ **z dedovanjem,**
- ⇨ **z odločbo državnega organa.**

NAČIN PRIDOBITVE LASTNINSKE PRAVICE

Poznamo dva načina:
1. originalni ali izvirni način in
2. derivatni ali izvedeni način.

Izvirni način
Lastnik pridobi lastninsko pravico **ne glede na voljo prejšnjega lastnika**. Zakon določa naslednje načine:

- izdelava nove stvari,
- spojitev stvari različnih lastnikov,
- priposestvovanje stvari (10 let uporabljaš traktor, kar pomeni, da ga priposestvuješ; za nepremičnine je potrebna uporaba 20 let – sekaš gozd, ki še ni v tvoji lasti, pri tem te nihče ne ovira, zato pride do priposestvovanja)

Izvedeni način
Lastnik **nadaljuje lastninsko pravico**, ki jo je imel njegov prednik. To pravico lahko dobi z dedovanjem ali s pogodbo (kupoprodajna, darilna, menjalna). Poleg sklenitve pogodbe je za pridobitev lastninske pravice potreben še **vpis nepremičnine v zemljiško knjigo** ali pa **dejanska izročitev premičnine** kupcu.

1.1.3 VARSTVO LASTNINSKE PRAVICE

Varstvo lastninske pravice se zagotavlja z lastninskimi tožbami, ki ne zastarajo.

1. Tožba za vrnitev stvari
Lastnik mora dokazati, da je stvar res njegova. Toženec mora stvar v naravi vrniti s plodovi vred.

2. Tožba domnevnega lastnika
Sproži jo tisti, ki je stvar pridobil na zakonit način, ni pa vedel, da pri tem ni pridobil lastninske pravice (nevede kupiš stvar, ki je bila predtem ukradena).

3. Tožba za prenehanje motenja
Poteka zaradi vznemirjanja in motenja lastninske pravice (sosed seka v tujem gozdu brez dovoljenja lastnika, in sicer nekaj metrov čez mejo; sosed kosi po sosedovi parceli nekoliko čez mejo).

1.1.4 PRENEHANJE LASTNINSKE PRAVICE

Lastninska pravica se preneha v primerih, ki jih določa zakon:
1. druga oseba pridobi lastninsko pravico (stvar tej osebi prodamo ali podarimo),
2. stvar je lahko uničena,
3. lastnik se lahko odpove lastninski pravici (stvari noče imeti v posesti).

IKT
Odpri Ustavo Republike Slovenije in poišči določbe o lastnini:
67. člen:_____,
68. člen:_____,
69. člen:_____,
70. člen:_____.

IKT
V Stvarnopravnem zakoniku poišči določila naslednjih členov:
2. člen:_____,
10. člen:_____,
25. člen:_____,
40. člen:_____,

41. člen:_____,

65. člen_____,

72. člen:_____,

86. člen:_____,

87. člen:_____.

Reši učni list

1. Naštej stvarne pravice:

_____, _____, _____.

2. Zakonik, ki ureja stvarne pravice, se imenuje

_____.

3. Na primeru razloži, kakšna je razlika med neposredno in posredno posestjo.

4. Naštej primere motenja posesti.

_____

_____

_____

_____

5. Katere pravice omogoča lastniku lastninska pravica?

_____

_____

_____

6. Dijaka Jani in Aleksander sta skupaj kupila učbenik za pravo. Prispevala sta vsak polovico zneska. Za katero vrsto lastnine gre? Obkroži pravilni odgovor.

SOLASTNINA SKUPNA LASTNINA

7. Mož in žena sta zgradila hišo, kupila pohištvo, avtomobil … Obkroži pravilno rešitev.

SOLASTNINA SKUPNA LASTNINA

8. Naštej vrste lastninskih tožb.

_____

_____

_____

2 SLUŽNOSTNA PRAVICA

Je stvarna pravica **na tuji stvari**. Upravičencu dovoljuje izvajanje nekaterih lastninskih dejanj, čeprav ni lastnik. Lastninska pravica pravega lastnika je **omejena** zaradi služnosti.

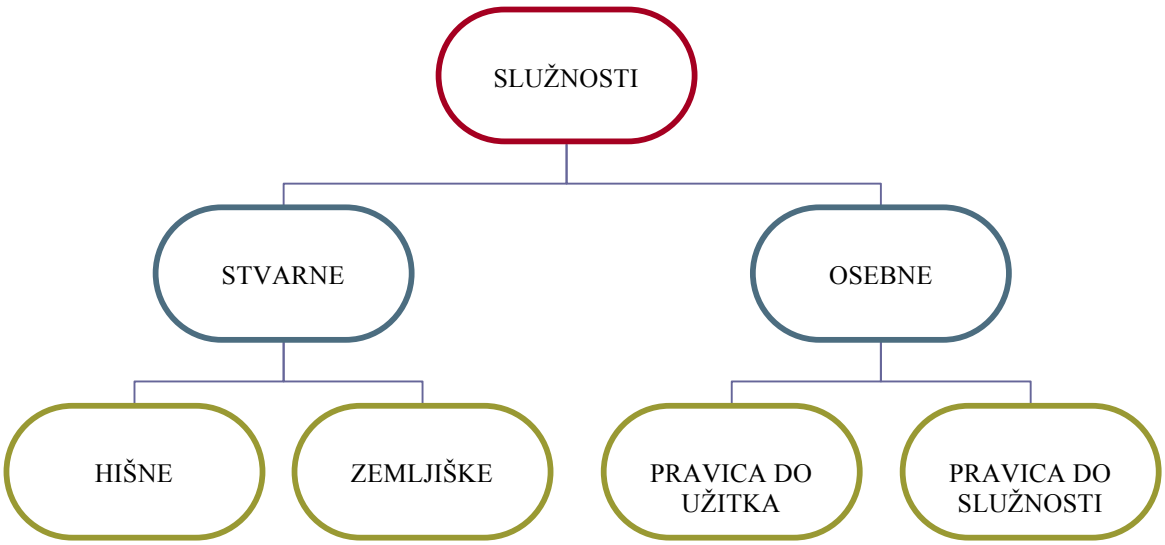

Diagram 2: Vrste služnosti

Služnost lahko pridobiš le na osnovi **zakona** ali po **odločbi sodišča.**

Primer iz prakse

Lastnik zemljišča dovoli sosedu vožnjo preko svojega vrta na sosedovo parcelo. Ko lastnik proda zemljišče, novi lastnik sosedu tega več ne dovoli, češ da gre za motenje posesti. Novi lastnik lahko le na sodišču uveljavlja služnostno pravico.

2.1.1 STVARNE SLUŽNOSTI

Pripadajo v korist določene **nepremičnine** (hiše ali zemljišča). Lastnik je dovolil sosedu vožnjo preko svojega zemljišča, saj sosed nima druge možnosti dostopa do lastnega zemljišča. S tem dovoljenjem si je sosed pridobil služnostno pravico, ki jo lahko uveljavlja tudi morebitni novi kupec.

2.1.2 OSEBNE SLUŽNOSTI

Pojavljajo se v korist določene **osebe** in trajajo določen čas oz. do smrti upravičenca. Poznamo dve vrsti osebnih služnosti:

- pravico do užitka in
- pravico služnosti stanovanja.

1. Pravica do užitka
Imetnik tujo **stvar uživa** in uporablja vse njene plodove (vinograd, sadovnjak …)
2. Pravica služnosti stanovanja
Upravičenec lahko uporablja **tuje stanovanje** zase in za svojo družino, dokler mu služnost ne preneha (po ločitvi si zakonca ne razdelita hiše, oba ostaneta v hiši skupaj z otroki).

IKT

V Stvarnopravnem zakoniku poišči, kaj je določeno v naslednjih členih:

213. člen:_____,

214. člen:_____,

215. člen:_____,

216. člen:_____,

217. člen:_____,

230. člen:_____,

247. člen:_____.

2.2 ZASTAVNA PRAVICA

Poznamo tri vrste zastavnih pravic: **ročno zastavo, hipoteko in zemljiško knjigo**.

Reši diagram

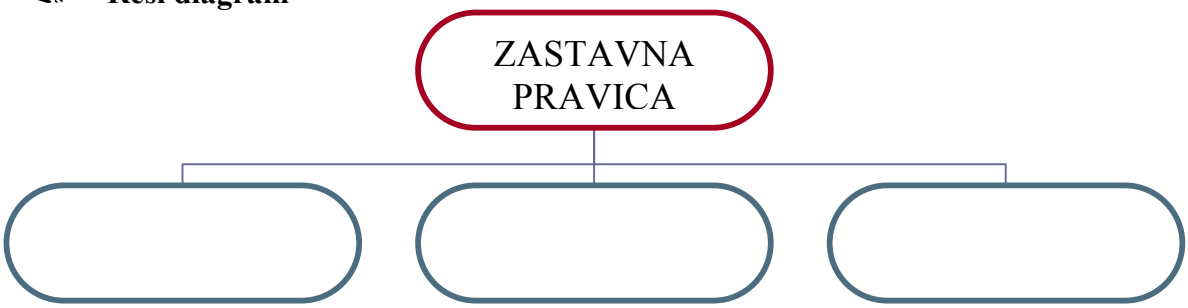

Diagram 3: Vrste zastavnih pravic

2.2.1 ROČNA ZASTAVA

Pri ročni zastavi se za zavarovanje terjatev zastavi **premična stvar**. Dolžnik mora upniku **fizično izročiti** premično stvar, zato se imenuje ročna zastava. Upnik je lastnik zastavljene stvari, dokler mu dolžnik ne plača dolga (upnik ima stvar v posesti). Če zavarovana terjatev ob zapadlosti ni plačana, lahko zastavni upnik od sodišča zahteva, da to stvar proda, in sicer

po tržni ceni ali po ceni, ki je določena v odločbi. Iz dosežene kupnine se najprej pokrijejo sodni stroški, nato pa se poplača terjatev, in sicer z obrestmi vred.

Primer iz prakse

V zastavljalnici zastavimo ročno uro, da dobimo izplačano potrebno vsoto denarja.
Če dolga ne vrnemo v dogovorjenem roku, ima zastavni upnik pravico do prodaje zastavljene premičnine. S tem se poravnajo vsi stroški in glavnica.

2.2.2 HIPOTEKA

Je zastavna pravica na **nepremičninah,** ladjah ali letalih. Za razliko od ročne zastave, kjer se stvar proda, pri hipoteki zastavni dolžnik nepremičnino obdrži v **svoji posesti**. Hipoteka se vpiše v **zemljiško knjigo**. Da je hipoteka veljavna, mora biti sklenjena **pisna pogodba** med hipotekarnim upnikom in dolžnikom. Prav tako mora biti overjena pri **notarju**. Bistvo vpisa v zemljiško knjigo je, da postane **hipoteka znana.**
Nepremičnina, ki ima visoko vrednost, je lahko obremenjena z **več hipotekami**. Ko dolžnik **plača** zavarovano terjatev, zahteva **izbris iz zemljiške knjige**. Pri tem velja načelo vrstnega reda pri plačilu in izbrisu več hipotek. Če hipotekarni dolžnik terjatve ne plača, lahko upnik od sodišča zahteva,da se nepremičnina proda na **javni dražbi.**

Primer iz prakse

1. primer: če kupiš zemljišče, obremenjeno s hipoteko, postaneš novi hipotekarni dolžnik. Zemljiška knjiga je javna, vsak lahko preveri, ali je zemljišče prosto vseh hipotek, zato je prvi korak pred nakupom zemljišča vpogled v stanje zemljiške knjige.

2. primer: zastaviš hišo za posojilo, zgubiš službo in ne moreš vrniti posojila. Banka proda tvojo hišo na javni dražbi in poplača svojo terjatev.

IKT

V Stvarnopravnem zakoniku poišči, kaj določajo naslednji členi:

128. člen:_____,

138. člen:_____,

139. člen:_____,

147. člen:_____,

153. člen:_____,

154. člen:_____,

155. člen:_____.

2.2.3 ZEMLJIŠKA KNJIGA

Zemljiška knjiga je **javna knjiga**, ki jo vodi sodišče. Vanjo so vpisane vse **nepremičnine** (zemljišča, zgradbe) in z njimi povezane **stvarne pravice**: lastninska, služnostna, hipoteka in obligacijske pravice (predkupna in zakupna pravica).
Osnova za vodenje zemljiške knjige je **kataster zemljišč**. To je evidenca, iz katere so razvidni položaj, obseg in površina zemljišč ter način izkoriščanja. Kataster vodi Geodetska uprava RS, kjer lahko dobite kopijo katastrskega načrta, v katerega so vrisane parcele in njihove katastrske številke. Na geodetski upravi prejmete tudi podatke o parceli, kjer dobite podatke o površini zemljišča.
Na osnovi kopije katastrskega načrta pripravi zemljiška knjiga **zemljiškoknjižni izpisek. Vknjižba** je najpomembnejši vpis v zemljiško knjigo. Z njo nastanejo, se spreminjajo in prenehajo pravice. Poznamo še zaznambe (mladoleten lastnik) in predznambe (ni pogojev za vpis). Noben vpis v zemljiški knjigi se **ne sme izbrisati**, neveljavne podatke podčrtajo z rdečim (storno).
Obstajajo štiri načela vodenja zemljiške knjige:
1. **načelo vpisa** (stvarno pravico imate samo, če je zemljišče vpisano v zemljiško knjigo),
2. **načelo javnosti** (vsak lahko zahteva izpisek iz zemljiške knjige),
3. **načelo zaupanja** (podatki v zemljiški knjigi so točni),
4. **načelo legalitete** (sodišče vodi postopke po zakonu).

SESTAVA ZEMLJIŠKE KNJIGE

Zemljiška knjiga je sestavljena iz treh delov: **glavne knjige, zbirke listin in zbirke katastrskih načrtov, registrov.**

Reši diagram

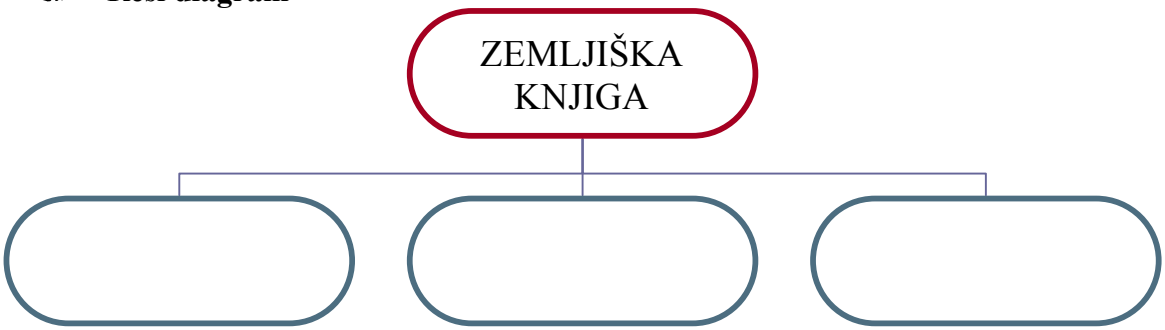

Diagram 4: Sestava zemljiške knjige

Glavna knjiga je nosilni element zemljiške knjige. Sestavljena je iz **zemljiškoknjižnih vložkov** in zemljiškoknjižnih **izpiskov.** V enem vložku so zajete vse parcele in na njih stoječe zgradbe, ki v eni zemljiškoknjižni občini pripadajo istemu lastniku. Zemljiškoknjižni vložek je sestavljen iz treh listov:

- **list A – popisni list** (vpisane so številke parcel in vrsta zemljišča: hiša, travnik, gozd, vinograd),

- **list B – lastniški list** (vpiše se ime lastnika in pogodba, na osnovi katere je prešlo lastništvo, prav tako tudi starost, če oseba ni polnoletna),
- **list C – bremenski list** (vpišejo se stvarne pravice: hipoteka, služnosti …)

IKT

V Zakonu o zemljiški knjigi (ZZK-1) poišči bistvena določila naslednjih členov:

8. člen: _____,

10. člen:_____,

12. člen:_____,

13. člen:_____,

16. člen:_____,

27. člen:_____,

175. člen:_____,

180. člen:_____,

193. člen:_____,

196. člen:_____.

Reši učni list

1. **Opiši osebne služnosti:**

a) pravica do užitka:_____,

b) pravica do služnosti stanovanja:_____

_____.

2. **Obkroži 5 pravilnih trditev, ki veljajo za ročno zastavo**.

a) zastavi se zemljišče,
b) zastavni upnik ima zastavljeno stvar v svoji posesti,
c) zastavni upnik posodi naprej zastavljeno stvar,
d) dolžnik ni dolžan fizično izročiti stvari upniku,
e) običajno se zastavijo premičnine,
f) zastava se opravi zaradi zavarovanja terjatev,
g) dolžnik zahteva vrnitev zastavljene stvari, čeprav dolga še ni plačal,
h) ko dolžnik plača svoj dolg, mu zastavni upnik vrne zastavljeno stvar,
i) zastavljena stvar se lahko proda, če upnik ne plača terjatve ob roku.

3. **Značilnosti hipoteke: Obkroži pravilno trditev!**

⇨ je zastavna pravica na premičninah,	DA	NE
⇨ vpiše se v zemljiško knjigo,	DA	NE
⇨ ustna pogodba je dovolj za hipoteko,	DA	NE
⇨ hipoteka nad zemljiščem je znana,	DA	NE
⇨ za veljavnost mora biti sklenjena pisna pogodba, overjena pri notarju,	DA	NE
⇨ na hišo je lahko vpisanih več hipotek, v primeru neplačila hipotekarnega dolžnika se lahko nepremičnina proda na javni dražbi,	DA	NE
⇨ ko plačaš hipotekarni dolg, je potreben izbris hipoteke iz zemljiške knjige.	DA	NE

4. Obkroži 5 pravilnih trditev o zemljiški knjigi.

a) Vodi se na sodišču in je javna knjiga,
b) vanjo so vpisane nestvarne pravice,
c) osnova za vodenje je kataster zemljišč, ki ga vodi Geodetska uprava Slovenije,
d) sestavljena je iz analitičnih evidenc in glavne knjige,
e) glavna knjiga je sestavljena iz zemljiškoknjižnih vložkov in izpiskov,
f) vknjižba v zemljiško knjigo omogoča uveljavljanje stvarnih pravic,
g) podatki v zemljiški knjigi se lahko izbrišejo,
h) zaposleni na zemljiški knjigi niso dolžni posredovati podatkov, ki so vpisani,
i) na listu C (bremenski list) so vpisane tudi stvarne pravice (hipoteka ali služnosti),
j) na listu A (popisni list) sta vpisana ime in priimek lastnika,
k) na listu B (lastniški list) so vpisane številke parcel in vrsta zemljišča.

DELOVNO PRAVO

VSEBINA

- **DELOVNO RAZMERJE**
- **PRAVNI VIRI**
- **KOLEKTIVNE POGODBE**
- **POGODBA O ZAPOSLITVI**
- **PRIPRAVNIŠTVO**
- **POSKUSNO DELO**
- **PLAČILO ZA DELO**
- **LETNI DOPUST**

3 DELOVNO PRAVO

Področje delovnih razmerij ureja **Zakon o delovnih razmerjih** (ZDR).
Za sklenitev delovnega razmerja velja načelo:

- prostovoljne vključitve in
- prepoved diskriminacije.

Delovno razmerje je dvostransko razmerje med delavcem in delodajalcem, kjer se delavec prostovoljno vključi v delovni proces in za plačilo opravlja delo po navodilih delodajalca.
Delavec je vsaka fizična oseba, ki je v delovnem razmerju na podlagi **pogodbe o zaposlitvi.**
Delovna knjižica je javna listina, kjer se dokazuje začetek in prenehanje delovnega razmerja. Ima jo vsak delavec, izda pa jo Upravna enota. V preteklosti je bila v obliki papirnate knjižice, ki jo je hranil delodajalec, danes pa se uporablja elektronska oblika.
Po Ustavi je pri zaposlovanju **prepovedana diskriminacija** delavcev zaradi spola, starosti, rase, narodnosti, družinskega statusa, verskega ali političnega prepričanja, zdravstvenega stanja …

3.1 PRAVNO *UREJANJE DELOVNEGA RAZMERJA*

Delovno razmerje urejajo **mednarodni pravni viri** in viri v Sloveniji: **Ustava Republike Slovenije in zakoni, kolektivne pogodbe ter splošni akti delodajalca** (statuti, pravilniki).

Reši diagram

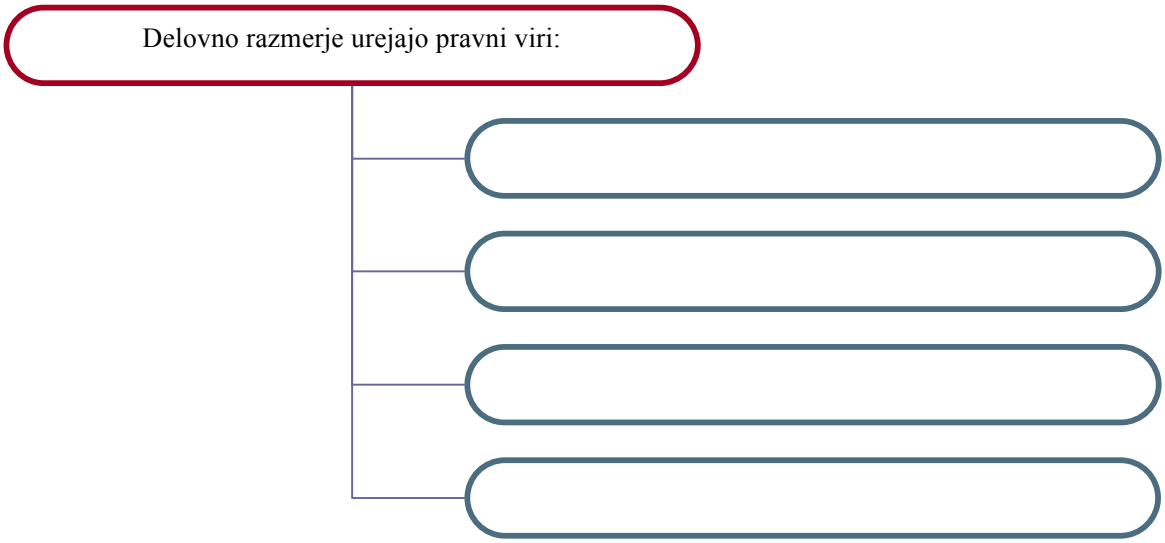

Diagram 5: Pravni viri, ki urejajo delovno razmerje

MEDNARODNI PRAVNI VIRI

Najpomembnejši mednarodni pravni viri so:

- Akti OZN: Splošna deklaracija o človekovih pravicah iz leta 1948, Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah;
- Akti Mednarodne organizacije dela (ILO);
- Akti Sveta Evrope: Evropska konvencija o človekovih pravicah, Evropska socialna listina;
- Akti Evropske unije (Direktive EU).

USTAVA IN ZAKONI

Ustava Republike Slovenije je najvišji akt države, ki ureja pravice delavcev.
Zakoni, ki podrobno urejajo delovno pravo:

- Zakon o delovnih razmerjih,
- Zakon o varnosti in zdravju pri delu,
- Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju v svetih delavcev,
- Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih,
- Zakon o delovnih in socialnih sodiščih.

Zakon o delovnih razmerjih, ki velja od 1. 1. 2003, ureja individualna razmerja med delodajalcem in delavcem na osnovi **pogodbe o zaposlitvi**.

3.2 DELOVNA RAZMERJA

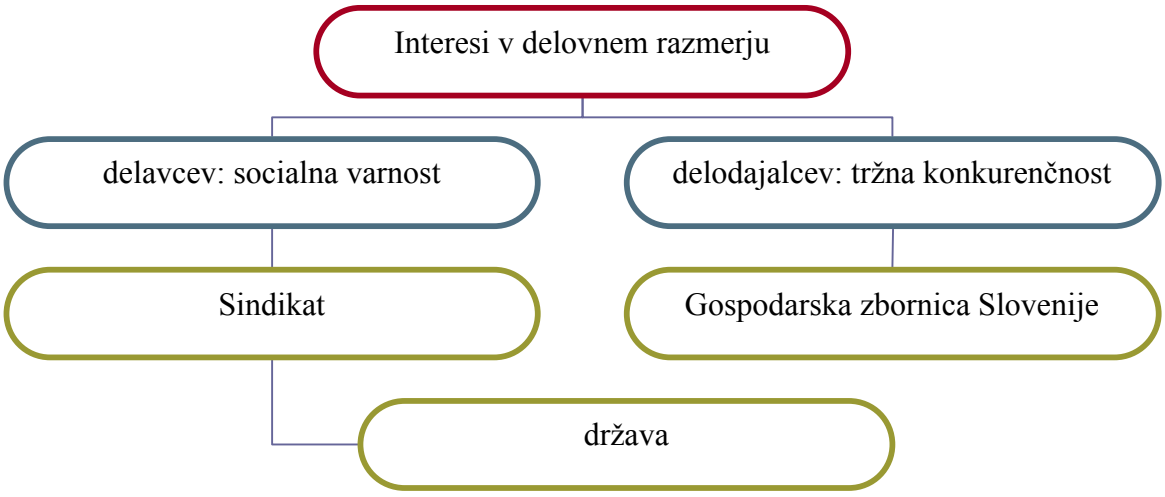

Diagram 6: Interesi delavcev in delodajalcev v delovnem razmerju

3.3 KOLEKTIVNE POGODBE

Kolektivne pogodbe so odraz dogovarjanja in usklajevanja stališč med socialnimi partnerji za gospodarske in negospodarske dejavnosti. Zagotavljajo večjo varnost delavcem in določajo minimalne zagotovljene pravice iz delovnega razmerja.
Poznamo **splošno** kolektivno pogodbo in **panožne** (branžne) kolektivne pogodbe.

IKT

Odpri Ustavo Republike Slovenije in preveri ter napiši, kaj določa v naslednjih členih o delu:

49. člen:_____,

50. člen:_____,

51. člen:_____,

52. člen:_____.

IKT

Poišči Zakon o delovnih razmerjih in na kratko opiši, kaj določa v naslednjih členih:

4. člen:_____,

5. člen:_____,

6. člen:_____,

9. in 10. člen:_____,

15. člen:_____,

16. člen:_____,

23. člen:_____,

24. člen:_____,

25. člen:_____,

26. člen:_____,

27. člen:_____,

28. člen:_____.

Reši učni list

1. Najvišji pravni akt v državi, ki ureja delovna razmerja, je_____.

2. Navedi zakon, ki ureja delovna razmerja v Sloveniji._____
Od leta_____ mora delodajalec ob zaposlitvi delavca obvezno skleniti pisno _____.

3. Naštej kolektivne pogodbe za negospodarstvo.
_____
_____

4. Naštej kolektivne pogodbe za gospodarski sektor.
_____
_____

5. Za varstvo pravic delavcev obstajajo v Sloveniji delovna in socialna _____.

6. Obkroži pravilno trditev.

- ⇨ Ustava v 49. členu določa svobodo dela za vse državljane Slovenije. DA NE
- ⇨ Kolektivna pogodba za gospodarstvo zagotavlja minimalno višino regresa za vse delavce. DA NE
- ⇨ Uspešno podjetje lahko izplača višje plače in višji regres, kot je določeno v kolektivni pogodbi. DA NE
- ⇨ Negospodarske dejavnosti: šolstvo, zdravstvo, policija, uprava … imajo svojo kolektivno pogodbo. DA NE
- ⇨ Sindikati zastopajo pravice delavcev. DA NE
- ⇨ Gospodarska zbornica zagovarja pravice delodajalcev. DA NE

3.4 POGODBA O ZAPOSLITVI

Je posebna pogodba delovnega prava. S sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem nastane delovno razmerje.

Nastop dela
Pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja in vključitev v socialno zavarovanje se začnejo uresničevati **z dnem nastopa dela**, dogovorjenim v pogodbi. Če datum ni določen, se kot prvi delovni dan šteje datum sklenitve pogodbe. Delodajalec mora delavca v **8 dneh** z obrazci M1 in M2 obvezno **prijaviti v socialno zavarovanje** in mu v 15 dneh od nastopa dela izročiti **fotokopijo prijave.**

Čas trajanja pogodbe

- Za **določen čas** − 3 mesece, 6 mesecev …
- Za **nedoločen čas** − če v pogodbi ni pisno določenega časa trajanja oziroma če pogodba za določen čas ni bila sklenjena v pisni obliki ob nastopu dela, se domneva, da je pogodba sklenjena za nedoločen čas.

Oblika pogodbe

Sestavljena mora biti obvezno v _____ obliki, tudi če pogodba ni zapisana na papir, je lahko veljavna. V primeru spora o obstoju delovnega razmerja se domneva, da delovno razmerje obstaja, če delavec **opravlja delo** za delodajalca **v dobri veri** in če obstajajo elementi delovnega razmerja.

Stranki pogodbe

1. **Delodajalec**, ki je pravna oseba (ali njen zakoniti zastopnik ali pooblaščena oseba).
2. **Delavec** (fizična oseba), ki mora biti stara najmanj 15 let in izpolnjevati pogoje za opravljanje dela (določajo jih zakon, kolektivna pogodba ali delodajalec).

Pogodbena svoboda

Delodajalec ima pravico do **proste odločitve** o tem, s katerim kandidatom, ki izpolnjuje pogoje, bo sklenil pogodbo. Vse kandidate, ki niso sprejeti, mora o tem **pisno** obvestiti.

Pravice in obveznosti strank

Delodajalec mora **objaviti prosta delovna mesta** v uradnih prostorih Zavoda za zaposlovanje Republike Slovenije, lahko tudi v sredstvih javnega obveščanja. V objavi mora navesti pogoje za opravljanje dela in rok za prijavo, ki ne sme biti krajši od 8 dni.

IKT

Brez objave se pogodba sklene le izjemoma (poišči v 24. členu ZDR in napiši):

- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____.

Pri izbiri kandidata je potrebno **enako** obravnavati moške in ženske.
Delodajalec zahteva od kandidata **predložitev dokazil** o izpolnjevanju pogojev za delo, ne sme pa posegati v njegovo zasebnost (prepoved nosečnosti, odlog materinstva, določitev starostne meje, izbira delavca po spolu …).
Delodajalec lahko **preizkusi znanje** oziroma sposobnosti kandidata. Na lastne stroške napoti kandidata na zdravstveni pregled. Če kandidat ni bil izbran, ga mora o tem **pisno** obvestiti, vendar pri tem ni dolžan obrazložiti svoje izbire. Dokumente se vrača kandidatom na njihovo zahtevo.

Vsebina pogodbe o zaposlitvi

IKT

S pomočjo 29. člena ZDR naštej podatke, ki jih mora vsebovati pogodba o zaposlitvi.

- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____.

Reši učni list

1. V kakšni obliki se sklene pogodba o zaposlitvi?

_____

2. V katerih primerih se lahko brez objave sklene pogodba o zaposlitvi?

_____

_____

3. Obkroži 4 pravilne trditve.

a) V delovno razmerje vstopimo tudi, če nimamo sklenjene pogodbe o zaposlitvi.
b) Pogodba o zaposlitvi mora biti sklenjena v pisni obliki.
c) Delovna knjižica obstaja samo v papirnati obliki.
d) Delodajalec je dolžan pisno odgovoriti na vse prijave na delovno mesto.
e) Delodajalec mora vsem prijavljenim na delovno mesto obrazložiti, zakaj niso sprejeti v delovno razmerje.
f) Če delavec pisno zahteva, mora delodajalec vrniti vsa priložena potrdila k prošnji za zaposlitev (diploma, opravljeni tečaji tujih jezikov …).
g) Prednost pri zaposlitvi imajo mlade, zdrave osebe.
h) Pri zaposlovanju je potrebno upoštevati enakopravnost spola

4. V objavi za razpis delovnega mesta poišči obvezne pogoje za sklenitev delovnega razmerja in pogoje, ki so diskriminirajoči.

Breza, d. o. o.
Kočevarjeva 10
8340 Črnomelj

razpisuje prosto delovno mesto
SAMOSTOJNEGA RAČUNOVODJE

Pogoji:
- VI. ali VII. stopnja ekonomske izobrazbe,
- 3 leta delovnih izkušenj na podobnem delovnem mestu,
- starost od 25 do 40 let,
- poznavanje slovenskih in mednarodnih računovodskih standardov,
- znanje računalništva (MS Word, Excel),
- sposobnost komuniciranja,
- aktivno znanje angleškega jezika,
- vozniški izpit B-kategorije,
- urejeno družinsko razmerje.

Z izbranim kandidatom bomo sklenili delovno razmerje za določen čas z možnostjo delovnega razmerja za nedoločen čas. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na zgornji naslov v 14 dneh po objavi.

5. V časopisu je objavljen oglas. Ugotovite pomanjkljivosti in napake v tem oglasu.
DOPOLNI MANJKAJOČE PODATKE

Zaposlimo prikupno in ambiciozno

PRODAJALKO

Prijave pošljite na naslov: Trgovina, d. o. o., Jurčičeva ulica 20, 1200 Muljava

6. Manjkajoče sestavine v pogodbi o zaposlitvi dopolni s svojimi podatki.

Iskra MIS, d. o. o. , Vrtača 1, 8340 Semič, ki jo zastopa direktor Peter Zakrajšek (v nadaljnjem besedilu delodajalec)

in

_____

ime, priimek, naslov, izobrazba (v nadaljnjem besedilu delavec)

sklepata

POGODBO O ZAPOSLITVI

1.

S to pogodbo sklene delavec z delodajalcem delovno razmerje za delovno mesto komercialista v prodajni službi za določen čas enega leta od 1. 9. 2011 naprej s polnim delovnim časom 40 ur tedensko.

2.

Delavec bo delo opravljal v kraju, kjer delodajalec izvaja svojo dejavnost.

3.

Skladno z zakonom, podzakonskimi predpisi in kolektivno pogodbo je ob sklenitvi pogodbe delavec razvrščen v 15. plačilni razred, vrednost izhodiščne plače pa znaša 990,00 EUR bruto.

4.

Nadomestila in dodatki k plači se obračunavajo in plačujejo v skladu z zakonom, s podzakonskimi predpisi in kolektivno pogodbo.

5.

Delavcu pripada letni dopust v skladu s kolektivno pogodbo in internim aktom delodajalca. Dolžina letnega dopusta se določi vsako leto posebej s sklepom, ki mora biti izdan najkasneje do 1. marca.

6.

Stranki ugotavljata, da je varstvo pri delu urejeno v skladu z zakonom in internimi akti delodajalca, in soglašata, da bosta spoštovala določene pravice in obveznosti.

7.

Stranki soglašata, da bosta pravice in obveznosti do izobraževanja urejali s posebno pogodbo.

8.

Vsaka stranka lahko predlaga spremembo ali dopolnitev pogodbe. Če je delavec z dokončnim sklepom delodajalca razporejen na drugo delovno mesto, se delodajalec zavezuje ponuditi spremembo pogodbe. Če delavec ne soglaša, ima delodajalec pravico odstopiti od pogodbe.

9.

Pogodba je veljavna z dnem, ko jo podpišeta obe pogodbeni stranki. Sklenjena je za čas, dokler traja delovno razmerje.

10.

Pogodba je sestavljena v dveh izvodih, vsaka stranka prejme enega.

Semič,_____

Delavec: Delodajalec:

_____ _____

3.4.1 OBVEZNOSTI POGODBENIH STRANK

Delavčeve obveznosti so: (preglej 31.–41. člen ZDR)

- vestno opravljati delo,
- upoštevati zahteve in navodila delodajalca,
- upoštevati predpise o varnosti in zdravju pri delu,
- obveščati delodajalca o grozeči nevarnosti za življenje in zdravje,
- delovati v skladu z delodajalčevim interesom,
- varovati poslovne skrivnosti delodajalca.

Delavec mora upoštevati **prepoved konkurence**.

1. KONKURENČNA PREPOVED

Med trajanjem delovnega razmerja delavec ne sme za svoj ali tuj račun sklepati poslov in opravljati del, ki sodijo v dejavnost delodajalca, saj bi to pomenilo konkurenco.

Primer iz prakse

Komercialist, ki je zaposlen v Beti, d. o. o., ne sme istočasno prodajati tekstilnih izdelkov svoje žene, ki ima lastno šiviljsko delavnico.

2. KONKURENČNA KLAVZULA

Po prenehanju delovnega razmerja delavec ne sme vsaj **dve leti** opravljati konkurenčne dejavnosti, če je ta klavzula navedena v pogodbi o zaposlitvi.

Primer iz prakse

Modna oblikovalka iz Beti, d. o. o. ne sme pri menjavi službe prenesti kreacij in idej iz obstoječega podjetja v drugo podjetje.

Delodajalčeve obveznosti so: (preveri 41.–46. člen ZDR)

- zagotoviti delavcu delo po pogodbi,
- zagotoviti delavcu ustrezno plačilo,
- poskrbeti za varne delovne razmere,
- varovati delavčevo osebnost, njegovo dostojanstvo pri delu in osebne podatke.

3.4.2 SPREMEMBA ALI SKLENITEV NOVE POGODBE O ZAPOSLITVI

Spremembo lahko predlaga katerakoli stranka, za njeno veljavnost pa je potreben pristanek nasprotne stranke. Razlogi za spremembo:

- sprememba naziva delovnega mesta,
- sprememba časa trajanja delovnega razmerja (pogodba za določen čas),
- sprememba delovnega časa,
- odpoved pogodbe iz poslovnega ali osebnega razloga.

Primer iz prakse

Ob povečani količini dela potrebujejo v proizvodnji nove delavce, ki pa jih najdejo znotraj splošnega sektorja v svojem podjetju. Delavce iz nabave, prodaje ali računovodstva prerazporedijo za en mesec na delo v proizvodnjo. Pri tem lahko pride tudi do ukinitve starega delovnega mesta, zato delavcu ponudijo novo delovno mesto, vendar je slabše plačano.

SUSPENZ POGODBE O ZAPOSLITVI

Suspenz pomeni **začasno prenehanje** opravljanja dela v naslednjih primerih:

- delavec prestaja zaporno kazen (do 6 mesecev),
- delavcu je izrečen varnostni ali disciplinski ukrep,
- delavcu je določen pripor,
- primeri po zakonu – starševske obveznosti.

Pravice in obveznosti iz pogodbe o zaposlitvi mirujejo, pogodba ne preneha. Delavec se ima pravico in dolžnost vrniti na delo v petih dneh po prenehanju razlogov za suspenz.

3.4.3 POSEBNOSTI POGODB O ZAPOSLITVI

1. POGODBA ZA DOLOČEN ČAS

IKT

V 52. členu ZDR poišči primere, v katerih je dovoljeno skleniti pogodbo za določen čas.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2. POGODBA O OPRAVLJANJU DELA PRI DRUGEM UPORABNIKU

Na podlagi **pogodbe o koncesiji** lahko delodajalec posreduje svoje delavce drugemu delodajalcu. V tem primeru se sklene pisni dogovor o napotitvi delavca.

Primer iz prakse

Revoz potrebuje nove delavce, v Adrii Novo mesto pa je trenutno pomanjkanje dela. Nova naročila pričakujejo šele čez 3 mesece, zato 50 svojih delavcev raje za 3 mesece posodijo v Revoz, kot pa bi jih poslali na Zavod za zaposlovanje.

3. POGODBA O ZAPOSLITVI ZARADI OPRAVLJANJA JAVNIH DEL
Podrobnosti o tej pogodbi najete v 63. členu ZDR.

4. POGODBA O ZAPOSLITVI S KRAJŠIM DELOVNIM ČASOM
V 64. − 66. členu ZDR najdete določila navedene pogodbe.

5. **POGODBA O ZAPOSLITVI ZA DELO NA DOMU**
V 67. – 71. členu ZDR so zapisane podrobnosti pogodbe.

6. POGODBA O ZAPOSLITVI S POSLOVODNIMI OSEBAMI
72. člen ZDR določa vsebino pogodbe o zaposlitvi s poslovodnimi osebami.

3.4.4 PRENEHANJE POGODBE O ZAPOSLITVI

Načini prenehanja pogodbe o zaposlitvi:
- s sporazumno razveljavitvijo,
- z redno ali izredno odpovedjo,
- s sodbo sodišča,
- s potekom časa,
- s smrtjo delavca ali delodajalca (s. p.),
- po samem zakonu.

Prenehanje pogodbe s sporazumno razveljavitvijo
Odpoved mora biti podana v **pisni** obliki, delavcu ne pripadajo nadomestila za primer brezposelnosti.

Prenehanje pogodbe z redno ali izredno odpovedjo
Razlogi za **redno odpoved** so podani v 88. členu ZDR.
1. POSLOVNI RAZLOG: pojavijo se tehnološki viški delavcev, ni več potrebe za opravljanje dela zaradi ekonomskih, organizacijskih ali tehnoloških razlogov.

2. RAZLOG NESPOSOBNOSTI: delavec ne dosega pričakovanih rezultatov.

Primer iz prakse
Delavec ne opravi zastavljenega dela pravočasno, strokovno in kvalitetno.
Delavec ne opravi pravočasno strokovnega izpita, ki je pogoj za uspešno delo.
Delavec ne opravi tečaja tujega jezika.

3. KRIVDNI RAZLOGI: delavec krši pogodbene ali druge obveznosti iz delovnega razmerja. Delavec mora biti pred tem **pisno opozorjen** na izpolnjevanje obveznosti in možnost odpovedi.

Reši učni list

1. Delovna knjižica

a) Kakšne vrste listina je delovna knjižica?_____

b) Kaj dokazuje?_____

c) Kdo jo je izdal?_____

d) V kakšni obliki nastopa delovna knjižica danes?_____

2. Kaj pomeni prepoved diskriminacije pri zaposlovanju, ki jo določa Ustava?

_____

_____

3. Iščeš prvo zaposlitev, pišeš prošnje v različna podjetja, ne dobiš nobenega odgovora. Kako ureja to področje zakon?_____

_____

4. Kateri zakon na področju delovnega prava v Sloveniji je najpomembnejši, kaj ureja in kaj zahteva od 1. 1. 2003?_____

_____

_____

5. Kaj so kolektivne pogodbe, katere vrste poznamo in kaj zagotavljajo delavcem?_____

_____

_____

_____

6. Zastopnik interesov delavcev v podjetju je _____, ki skrbi za _____.
Zastopnik delodajalcev na državnem nivoju je_____, ki skrbi za_____.

7. Delavec nastopi delo po pogodbi o zaposlitvi. Kako ve, da je zares zaposlen in mu delodajalec plačuje prispevke?_____

_____

_____

8. Na kakšen način lahko delodajalec zaposli novega oz. že poznanega delavca na delovno mesto? Kaj mora storiti?

a)_____

b)_____

_____

9. Kaj določa konkurenčna prepoved?_____

_____

10. Opiši, v katerih primerih pride do suspenza pogodbe o zaposlitvi._____

_____

_____

11. Odgovori, v katerih primerih ob prenehanju pogodbe o zaposlitvi pripada delavcu odpravnina in v katerih primerih do nje ni upravičen.
a) Če pride do sporazumnega prenehanja delovnega razmerja.

b) Če je delavcu prenehalo delovno razmerje iz krivdnih razlogov.

c) Če delavec ne dosega pričakovanih rezultatov – razlog nesposobnosti.

d) Če neuspešno opravi poskusno dobo.

e) Če se v času bolniške ne drži navodil zdravnika in zato izgubi delo.

f) Če preneha delovno razmerje iz poslovnih razlogov.

g) Če delodajalec delavcu ne zagotovi dela in plače več kot 2 meseca.

h) Če delodajalec žali delavca, se do njega nasilno vede in mu ne zagotavlja varnih delovnih razmer.

ODPOVEDNI ROKI

IKT

V 92. členu ZDR poišči minimalne odpovedne roke za redno odpoved oz. odpoved iz poslovnih razlogov:

_____ dni, če poda odpoved delavec,
_____ dni, če poda odpoved delodajalec,
_____ dni, če ima delavec manj kot pet let delovne dobe pri delodajalcu,
_____ dni, če ima delavec več kot pet let delovne dobe pri delodajalcu,
_____ dni, če ima delavec več kot petnajst let delovne dobe pri delodajalcu,
_____ dni, če ima delavec več kot 25 let delovne dobe pri delodajalcu.

Če pride do odpovedi večjega števila delavcev iz poslovnih razlogov, mora delodajalec izdelati **program razreševanja presežnih delavcev** ter o tem obvestiti sindikat.
Ob prenehanju pogodbe iz poslovnih razlogov ali razloga nesposobnosti pripada delavcu **odpravnina.** Višino odpravnine določa 109. člen ZDR.

IKT

Razlogi za **izredno odpoved so podani** v 110.–112. členu ZDR.
Razlogi za izredno odpoved s strani delodajalca (poišči v 112. členu ZDR):

Razlogi za izredno odpoved s strani delavca (poišči v 111. členu ZDR):

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Prenehanje pogodbe s sodbo sodišča

Sodišče ugotovi, da je odpoved delodajalca nezakonita, delavec pa ne želi nadaljevati delovnega razmerja.

Prenehanje pogodbe po zakonu

Pogodba preneha tudi po zakonu z vročitvijo odločbe o invalidnosti.

3.4.5 POSEBNO VARSTVO PRED ODPOVEDJO

IKT

113. člen ZDR določa kategorije delavcev, ki uživajo posebno varstvo. Delodajalec **ne sme odpovedati pogodbe v naslednjih primerih**:

- _____,
- _____,
- _____,
- _____,
- _____.

Reši učni list

1. Naštej obveznosti, ki jih ima delodajalec do delavca po pogodbi o zaposlitvi.
a)_____,
b)_____,
c)_____,
d)_____.

2. Zaradi katerih razlogov lahko delodajalec spremeni pogodbo o zaposlitvi?
a)_____,
b)_____,
c)_____,
d)_____.

3. Za koliko časa se lahko največ sklene pogodba za določen čas?

_____

4. Dve podjetji sta se združili. Kakšne pravice in koliko časa si lahko obetajo delavci pri novem delodajalcu?_____

5. V katerem primeru se izdela program razreševanja presežnih delavcev?

_____

6. Naštej razloge nesposobnosti delavca, ki so lahko vzrok za izredno odpoved.

_____

_____

7. V svojem okolju poišči primere podjetij, v katerih so delavci izgubili zaposlitev zaradi poslovnih razlogov.

_____

_____

8. Delavec večkrat prihaja na delo v vinjenem stanju. Delodajalec ga opozori, da dela slabo in da obstaja možnost izgube delovnega mesta. Katero vrsto odpovedi mu lahko da delodajalec? Ali delavcu v tem primeru pripada odpravnina?

_____

_____

9. Katerim skupinam delavcev ne sme delodajalec odpovedati pogodbe o zaposlitvi?

_____

_____

_____

_____

10. Obkroži pravilno trditev.

a) Delavec ne opravi uspešno poizkusnega dela. Ali mu lahko delodajalec ponudi izredno odpoved? DA NE

b) Delavec dela malomarno, izdelki so slabe kakovosti, nastane večja gospodarska škoda. Ali mu lahko delodajalec ponudi odpoved pogodbe iz krivdnih razlogov? DA NE

c) Delavec je na bolniškem dopustu. Kontrola s strani delodajalca ga zaloti pri delu v domači delavnici. Ali lahko delavcu ponudijo izredno odpoved? DA NE

d) Delodajalec, ki odpove delavcu pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov ali iz razloga nesposobnosti, je dolžan izplačati odpravnino. DA NE

e) Delavcu, ki je bil zaposlen pri delodajalcu do 5 let, pripada po ZDR odpravnina v višini 20 % treh zadnjih povprečnih plač pred odpovedjo, 25 % osnove pripada delavcu, ki je bil zaposlen do 15 let in 33,33 % osnove pripada delavcu, ki je bil zaposlen nad 15 let. DA NE

f) Če delavec poda sporazumno odpoved, velja 30-dnevni odpovedni rok. DA NE

3.4.6 PRAVICE, OBVEZNOSTI IN ODGOVORNOSTI IZ DELOVNEGA RAZMERJA

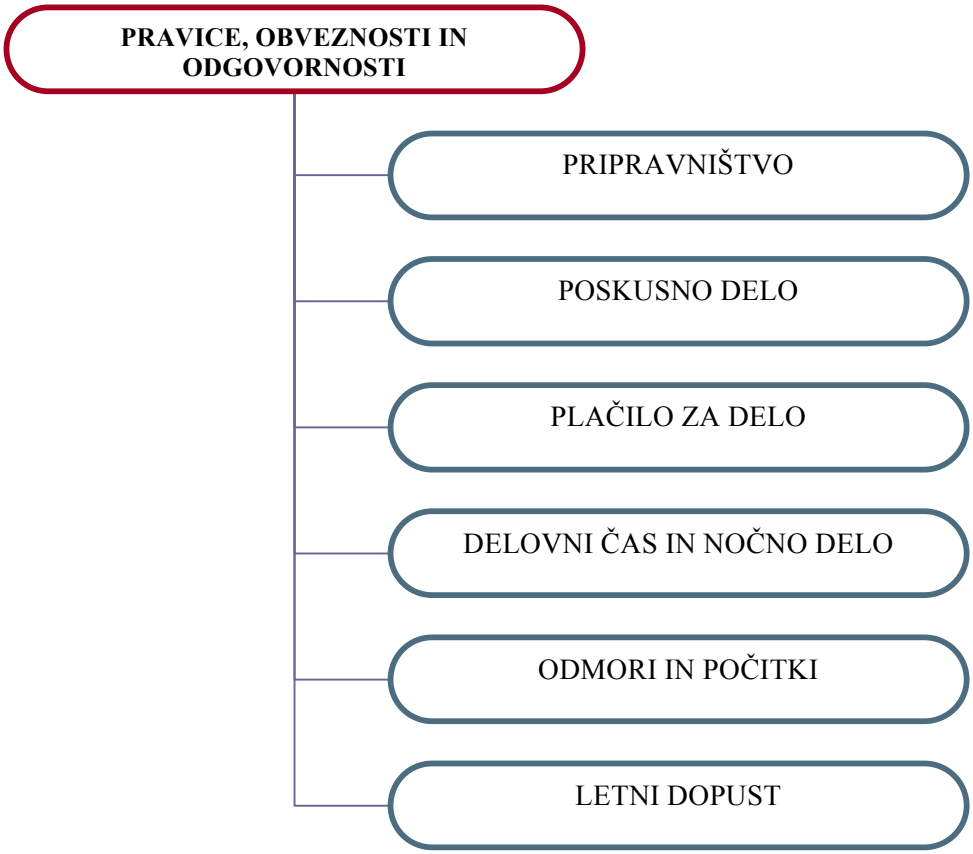

Diagram 7: Vrste pravic, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja

PRIPRAVNIŠTVO
Pogodbo o zaposlitvi kot pripravnik sklene tisti, ki prvič začne opravljati delo, ustrezno svoji stopnji izobrazbe. Pripravništvo je določeno z **zakonom** ali s **kolektivno pogodbo**. Traja maksimalno 1 leto, dolžina je odvisna od stopnje izobrazbe (skrajša se lahko za polovico). Pripravništvo poteka po programu, določi se mentor, ob koncu dobe pa mora pripravnik opraviti **izpit.** Plačilo je običajno 70 % osnovne plače.
Volontersko pripravništvo poteka brez pogodbe o zaposlitvi. Gre za brezplačno opravljanje dela, da si delavec pridobi potrebno prakso.

POSKUSNO DELO
V pogodbi o zaposlitvi se lahko delavec in delodajalec dogovorita o poskusnem delu, ki lahko traja največ šest mesecev. Če delavec ne opravi uspešno poskusnega dela, mu delodajalec izredno odpove pogodbo o zaposlitvi.

PLAČILO ZA DELO
Plača mora biti izplačana po kolektivni pogodbi ali zakonu, in sicer v denarni obliki kot nakazilo. Sestavljena je iz osnovne plače, deleža za delovno uspešnost in dodatkov za nočno ali nedeljsko delo. Delavec ima pravico do povračila stroškov v zvezi z delom (prehrana, prevoz), regresa za letni dopust in odpravnine ob upokojitvi.
Pravica do nadomestila plače obsega plačilo za čas dopusta, praznikov, izobraževanja, bolezni ali poškodbe.

DELOVNI ČAS IN NOČNO DELO

IKT

V Sloveniji velja delovni čas (poišči v 142. členu ZDR):
maksimalni tedenski: _____ ur,
minimalni tedenski: _____ ur.
Nadurno delo znaša_____ ur mesečno oz. največ _____ ur letno.

ODMORI IN POČITKI

Med dnevnim delom ima delavec, ki dela polni delovni čas, pravico do 30-minutnega odmora.
V obdobju 24 ur ima pravico do počitka minimalno 11 ur, tedenski počitek pa traja 24 ur.

LETNI DOPUST IN DRUGE ODSOTNOSTI Z DELA

IKT

V 167. členu ZDR poišči zahtevane podatke.
Letni dopust znaša za delavce minimalno_____.
Starejši delavec ali invalid dobi še dodatno_____dni dopusta.
Za vsakega otroka do 15. leta se dobi še_____ dan dopusta.
Delavec ima pravico do plačane odsotnosti največ_____ dni na leto.

V 21. členu Kolektivne pogodbe za gospodarstvo poišči zahtevane podatke.
Delavec ima pravico do odsotnosti z nadomestilom plače za naslednje primere:

- lastna poroka_____ dni,
- rojstvo otroka_____dan
- poroka otroka_____dan,
- smrt zakonca, otroka, posvojenca, staršev_____dni,
- smrt bratov, sester, starih staršev_____dan,
- selitev delavca oziroma družine v interesu delodajalca _____dni,
- selitev delavca oziroma družine_____dan,
- elementarna nesreča_____dni.

IZOBRAŽEVANJE

Delavec ima pravico in dolžnost do stalnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja v skladu s potrebami delovnega procesa.

3.4.7 ODGOVORNOST DELAVCEV

Odgovornost delavcev delimo na **disciplinsko** in **odškodninsko.**

Reši diagram

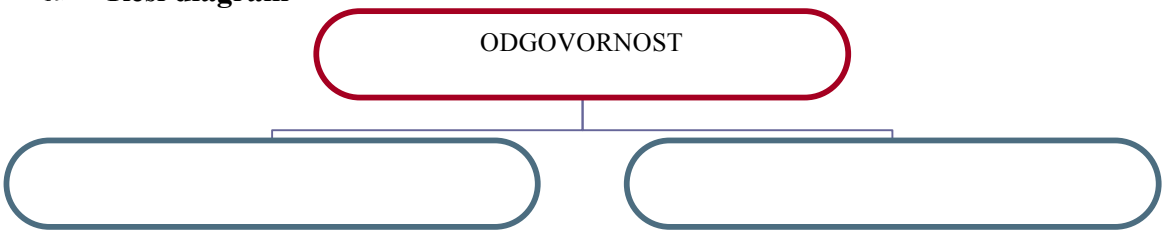

Diagram 8: Vrste odgovornosti delavcev

IKT

Naštej disciplinske sankcije v primeru odgovornosti delavca, ki jih določa 175. člen ZDR.

V 182. členu ZDR poišči primere za odškodninsko odgovornost.

3.4.8 VARSTVO NEKATERIH KATEGORIJ DELAVCEV

ZDR zagotavlja posebno varstvo:

- žensk,
- delavcev zaradi starševstva in nosečnosti,
- mladoletnih delavcev,
- invalidov,
- starejših delavcev.

Ženske ne smejo delati podzemnih fizičnih del v rudnikih (razen vodstvenega kadra).
Zaradi starševstva se delavkam prilagodijo delovne razmere: do tretjega leta otrokove starosti ne smejo delati v nočni izmeni in opravljati nadur.
Starševski dopust pripada delavcu v primeru poroda, nege in varstva otrok. Pravice o starševskem dopustu ureja Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
Vrste starševskega dopusta.

- **Porodniški dopust** pripada materi in znaša 105 dni (z njim lahko začne 28 dni pred porodom).
- **Očetovski dopust** znaša 90 koledarskih dni, 15 koledarskih dni lahko oče koristi takoj ob rojstvu otroka, 75 dni pa lahko izkoristi do tretjega leta otrokove starosti.
- **Dopust za nego in varstvo otroka** znaša 260 dni in se prične, ko se konča porodniški dopust.
- **Posvojiteljski dopust** traja 150 dni za otroke od enega do štirih let, za otroke od štirih do deset let pa 120 dni.

Hkrati s starševskim dopustom pripada delavcem tudi **pravica do nadomestila plače.**
Delavci, ki še niso dopolnili 18 let, uživajo posebno varstvo − ne smejo delati težkih del pod zemljo, vodo, s strupi ali na mrazu. Prav tako ne smejo delati nočnega in nadurnega dela.
Letni dopust imajo podaljšan za sedem dni.
Invalidom se omogoči opravljanje drugega dela ali dela s skrajšanim delovnim časom. Ne smejo pa delati nočnega in nadurnega dela.
Delavci, stari nad 55 let, uživajo posebno varstvo. Če se delno upokojijo, lahko delajo krajši delovni čas. Ne smejo delati nočnega in nadurnega dela, prav tako pa jih ne smejo odpustiti.

DELO OTROK

Delo otrok, **mlajših od 15 let,** je prepovedano. Izjemoma lahko sodelujejo pri snemanju filmov. Po 13. letu lahko delajo 30 dni med počitnicami, po 14. letu pa lahko opravljajo praktično izobraževanje vajenci, dijaki in študenti v okviru izobraževalnih programov.
Vajenci sklenejo **učno pogodbo.**

Reši učni list

1. Kdo je pripravnik?_____
Od česa je odvisna dolžina pripravniške dobe?_____
_____
Plačilo za pripravništvo znaša_____.

2. Dopolni manjkajoče podatke.
Pripravniku, ki je v podjetju zaposlen 5 mesecev, pripada _____ dni dopusta.
Ob poroki, selitvi, smrti v družini ali hujši nesreči pripada delavcu največ _____ dni na leto plačane odsotnosti z dela.
Pri odškodninski odgovornosti mora delavec_____
_____.
Delavec lahko uveljavlja varstvo svojih pravic pred delovnim sodiščem in z _____
_____.

3. Poznamo več vrst starševskega dopusta:
a)_____, ki traja _____.
b)_____, ki traja_____.
c)_____, ki traja_____.
d)_____, ki traja_____.

4. Odgovori pravilno in utemelji odgovor.

a) Delodajalec lahko 55 let starega delavca odpusti iz delovnega razmerja.

b) Mati dvoletnega otroka mora delati nočno izmeno.

c) V času starševskega dopusta pripada delavcem nadomestilo plače.

d) Ženske ne smejo delati fizičnih del pod zemljo.

e) Delavskega direktorja imajo tudi v majhnih podjetjih.

f) Sindikalni zaupnik je voljen predstavnik delavcev v podjetju.

g) Nadzorni svet – nadzorni odbor ščiti interese uprave, vodstva podjetja.

h) V zboru delavcev so tudi predstavniki vodilnih delavcev.

UVELJAVLJANJE IN VARSTVO PRAVIC

Če so delavcu kršene pravice, jih mora najprej uveljavljati pri delodajalcu, in sicer pisno zahteva odpravo kršitev in izpolnitev obveznosti. V tridesetih dneh zahteva delavec sodno varstvo pred pristojnim delovnim sodiščem. Individualni spori se lahko rešujejo tudi z arbitražo.

3.5 SINDIKALNI ZAUPNIKI

V vseh podjetjih skrbi za varstvo pravic delavcev voljen **sindikalni zaupnik.** Le-ta zagotavlja pravice in interese članov sindikata pri delodajalcu. Zaupniku ne sme delodajalec odpovedati pogodbe o zaposlitvi, ni mu mogoče znižati plače ali proti njemu začeti disciplinskega ali odškodninskega postopka. Deležen je neke vrste imunitete.

3.6 SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU

Delavci sodelujejo pri upravljanju na naslednje načine:

- v **svetu delavcev** in preko **delavskega zaupnika,**
- **preko predstavnikov delavcev** v organih družbe: v **nadzornem svetu** in v upravi družbe – **delavski direktor,**
- na **zboru delavcev.**

V naslednji diagram vpiši načine sodelovanja delavcev pri upravljanju.

Reši diagram

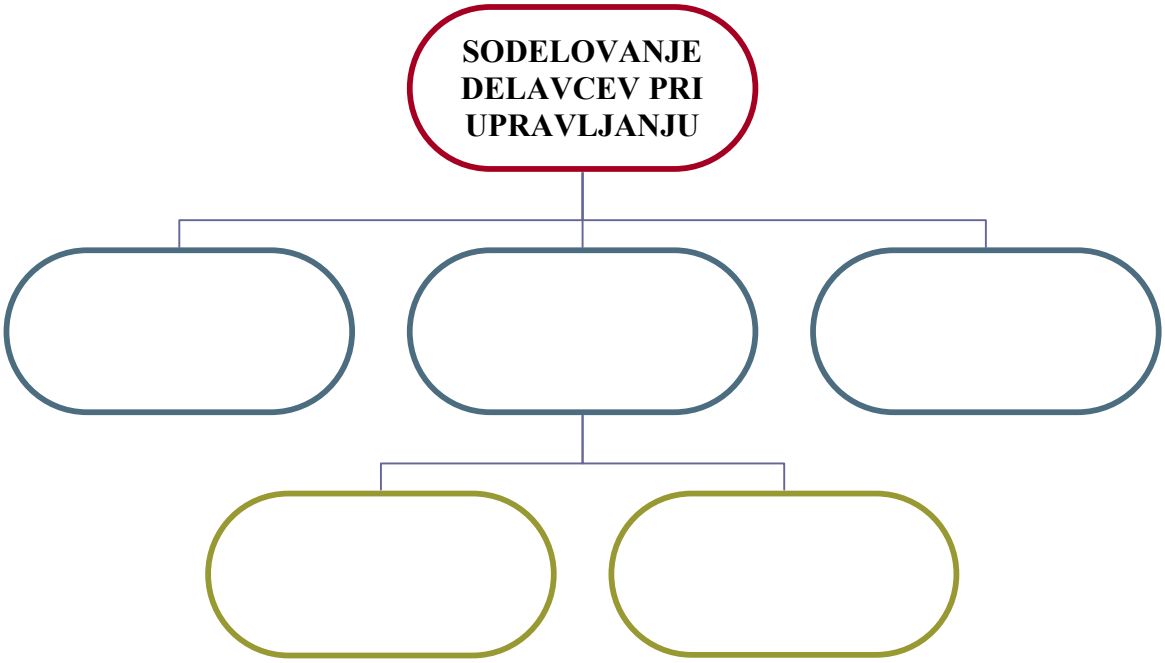

Diagram 9: Načini sodelovanja delavcev pri upravljanju

Svet delavcev se oblikuje, kadar je v družbi zaposlenih več kot 20 delavcev s stalno zaposlitvijo. V manjših družbah sodelujejo delavci pri upravljanju preko delavskega zaupnika. Preko **predstavnikov delavcev v organih družbe** sodelujejo delavci v **nadzornem svetu** in v **upravi družbe. V nadzornem svetu** so strokovnjaki iz različnih podjetij, ki nadzirajo delo in poslovanje uprave družbe. Če uprava ne dosega dobrih rezultatov, jo lahko nadzorni svet odpokliče in postavi se nova uprava.
Delavskega direktorja ima družba z več kot 500 zaposlenimi delavci. Delavski direktor mora zagovarjati interese delavcev pri upravi družbe: izplačilo plač, regresa, nadur, izboljšanje delovnih razmer, povišanje plač.

Zbor delavcev sestavljajo vsi zaposleni v družbi razen vodilnega osebja. Skliče ga lahko svet delavcev. Na zboru podajo svoje mnenje vsi zaposleni

OBLIGACIJSKO PRAVO

VSEBINA

OBLIGACIJSKE POGODBE CIVILNEGA PRAVA

- **POGODBA**
- **PRODAJNA POGODBA**
- **DARILNA POGODBA**
- **PODJEMNA POGODBA**
- **MANDATNA POGODBA**
- **ZAKUPNA POGODBA**
- **POSODBENA POGODBA**
- **POSOJILNA POGODBA**
- **POROŠTVENA POGODB**

4 OBLIGACIJSKO PRAVO

Obligacijski zakonik (OZ) ureja razmerja med upnikom in dolžnikom. Obligacija pomeni obveznost. **Zakon o trgovini in uzance** urejajo obveznosti med kupcem in prodajalcem, če sta stranki podjetnika. Če je kupec potrošnik, velja **Zakon o varstvu potrošnikov.**

4.1 POGODBA

Pogodba je pravni posel, ki nastane na osnovi izražene volje dveh ali več oseb, pri čemer je pomembno soglasje volje. Pogoji za **veljavnost pogodbe** so:

- **soglasna izjava volje**,
- **poslovna sposobnost** partnerjev (starost 18 let ali 15 let za omejeno poslovno sposobnost),
- **prostovoljnost** (pogodbo sklenemo po lastni volji, pri tem ni groženj s strani prodajalca in ne gre za prevaro),
- **možnost posla,**
- **dopustnost in oblika** (pisna oblika je obvezna za nepremičnine, prodajo na obroke, bančne posle).

Zastaranje
Zastaranje obveznosti pomeni, da po preteku zakonskega roka preneha upnikova pravica, da po sodni poti izterja od dolžnika obveznost.
Obligacijski zakonik določa splošni zastaralni rok in druge roke.

IKT

346. člen OZ določa **splošni zastaralni rok** _____.
347. člen OZ določa zastaralni rok za terjatve iz gospodarskih pogodb in za terjatve za povrnitev izdatkov_____.
Odškodninske terjatve zastarajo v času_____.
V 355. členu OZ poišči vse gospodinjske terjatve, za katere velja enoletni zastaralni rok.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Reši učni list

1. **Odgovori, na katere načine in kako prenehajo obveznosti.**

a) **Splošno pravilo** določa izpolnitev v 271. členu OZ:_____
_____,

b) izpolnitev s **subrogacijo** v 274. členu OZ:_____
_____,

c) poznamo pa še **druge načine** izpolnitve obveznosti:

- pobot ali kompenzacija (311. člen OZ):_____
_____,
- prenovitev (novacija) (323. člen OZ):_____
_____,
- združitev (konfuzija) (328. člen OZ):_____
_____,
- nezmožnost izpolnitve (329. člen OZ):_____
_____,
- potek časa, odpoved (332. člen OZ):_____
_____.

2. **Odgovori, v koliko letih zastarajo naslednje vrste terjatev.** Pomagaj si z določili OZ: http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200797&stevilka=4826 (od 355. do 370. člena).

a) Terjatve običajno zastarajo v _____ letih, če ni z zakonom določeno drugače.
b) Terjatve za neplačane račune za elektriko, vodo, komunalo zastarajo v _____ letih.
c) Terjatve za neplačane račune dobaviteljem za material zastarajo v _____letih.
d) Terjatve za neplačan račun za popravilo serviserju za televizijski sprejemnik zastarajo v _____ letih.
e) Terjatve iz življenjskih zavarovanj zastarajo v_____ letih.
f) Terjatve zavarovalnic iz zavarovalnih pogodb zastarajo v _____letih.
g) Če zakupnik ne plača pravočasno zneska zakupnine, zastara terjatev v_____ letih.
h) Zahtevek za odškodnino za škodo, ki vam jo je povzročil sosed na avtomobilu, zastara v _____ letih.
i) Terjatev na izstavitev listine za vpis v zemljiško knjigo zastara v _____ letih.

4.2 OBLIGACIJSKE POGODBE CIVILNEGA PRAVA

Najpogostejše pogodbe, ki se pojavljajo v civilnem pravu so: **prodajna pogodba, darilna pogodba, podjemniška pogodba oz. pogodba o delu, mandatna pogodba oz. pogodba o naročilu, zakupna pogodba, posodbena pogodba, posojilna pogodba in poroštvena pogodba.**

4.2.1 PRODAJNA POGODBA

S prodajno pogodbo se prodajalec zaveže, da bo kupcu izročil stvar in nanj prenesel lastninsko pravico, kupec pa se zaveže, da bo plačal kupnino.
Obvezne sestavine prodajne pogodbe so: podatki o prodajalcu in kupcu, količina, vrsta in kakovost blaga ter cena.
Redne sestavine:

- dobavni pogoji: dobavni rok, kraj dobave in prenos blaga;
- plačilni pogoji: rok, kraj in način plačila.

Reši učni list

PRODAJNA POGODBA

1. Za vse prodajne pogodbe velja_____. (Navedi zakon.)
Če sta kupec in prodajalec podjetnika, velja
še_____.
Če je kupec potrošnik, velja_____.
Uzance so _____.

2. Dijakinja ekonomske šole kupi v butiku unikatno obleko za maturantski ples za 350,00 EUR. Od česa bo odvisno, ali je prodajna pogodba veljavna?_____
_____

3. Ali si lahko 16-letni dijak kupi računalnik sam?_____
Ali lahko starši razveljavijo pogodbo?_____
Kdaj postane oseba popolnoma poslovno sposobna?_____
Ali lahko uzance spreminjamo s pogodbenimi dogovori?_____
Ali lahko pravne predpise spreminjamo s pogodbenimi dogovori?_____

4. Kateri zakoni bi veljali v naslednjih primerih?
   a) Kovinarski mojster kupi za svojo delavnico stružnico pri trgovcu z rabljenimi strojnimi deli._____
   b) Zdravnica kupi za svoje zasebno stanovanje nove zavese._____
   _____
   c) Učenec proda prijatelju svoj rabljeni motor._____
   d) Odvetnik kupi za svojo pisarno računalnik pri generalnem zastopniku podjetja Apple._____

5. Za nastanek prodajne pogodbe morajo biti podani naslednji pravni pogoji:
   a) _____,
   b) _____,
   c) _____,
   d) _____,
   e) _____.

6. Odgovori, ali je v naslednjih primerih nastala prodajna pogodba, in utemelji ugotovitev.
   a) V kavarni naročite jagodni sladoled s smetano. Natakar prinese vanilijev sladoled brez smetane, vi ga pojeste._____
   b) Drogerija pošlje z dostavo na dom upokojencu nenaročeni parfum. Prejemnik plača pošiljko poštarju. _____
   c) Trgovec s tekstilom naroči pisno pri tovarni Beti Metlika 10 otroških jopic z zadrgo. Dobavijo mu jopice z gumbi, trgovec pisno sporoči, da teh jopic ne potrebuje._____
   _____
   d) Trgovec z živili na drobno je v stalnih poslovnih stikih s tovarno čokolade. Tovarna mu pošlje nenaročene vzorce novoletnih okraskov po ugodnih cenah. Trgovec sporoči, da jih ne potrebuje._____

7. Izpolni primer **kupoprodajne pogodbe**, v kateri si ti kupec osebnega avtomobila po tvoji želji, prodajalec pa je tvoj prijatelj. Vpiši bistvene zahtevane sestavine.

Na osnovi določil na dan podpisa pogodbe zakona o obligacijskih razmerjih je med
PRODAJALCEM:_____,
naslov:_____,
občina:_____, državljanstvo:_____,
EMŠO:_____, matična številka:_____,
reg. št. os. dokumenta:_____, davčna številka:_____
in
KUPCEM:_____,
naslov:_____,
občina_____, državljanstvo:_____,
EMŠO:_____, matična številka:_____,
reg. št. os. dokumenta:_____, davčna številka:_____,

sklenjena naslednja
KUPOPRODAJNA POGODBA
za vsa motorna vozila
1.

Prodajalec kot lastnik proda in kupec kupi motorno vozilo:
reg. označba:_____, vrsta vozila:_____,
znamka:_____, tip:_____, št. šasije:_____,
moč motorja v kW:_____, leto izdelave:_____, št. prometnega dov.:_____,
št. prevoženih km:_____, kraj in datum prve registracije:_____,
kraj in datum zadnje registracije:_____, reg. velja do dne:_____,
država dobave:_____, datum izdaje potrdila o skladnosti:_____.

2.

Sporazumna prodajna cena za navedeno vozilo po točki 1 je:_____EUR,
z besedo:_____.
Kupnina bo plačana na sledeč način:_____.
Kupnina bo nakazana na TRR št:_____.
Pogodba je sklenjena po načelu »videno – kupljeno«.

3.

Takse, overovitve,_____ v zvezi s pogodbo plača prodajalec, kupec pa plača _____. Prodajalec in kupec sta dolžna ravnati v skladu z veljavnim Zakonom o davku na dodano vrednost in Zakonom na motorna vozila.

4.

S podpisom pogodbe postane lastnik motornega vozila po 1. točki, ki ga prevzame v svojo last in posest od prodajalca. Datum pridobitve vozila je:_____.
Prepis lastništva bo izvršen dne:_____. Pogodbeni stranki se sporazumeta, da bosta morebitne spore v zvezi s to pogodbo reševali po mirni poti, v kolikor pa to ne bo mogoče, je za reševanje sporov pristojno Okrajno sodišče v _____.

5.

Pogodba je sestavljena in podpisana v štirih enakih izvodih, od katerih prejme kupec dva in prodajalec dva izvoda. Pogodba velja od podpisa, uradno overitev te pogodbe izvede prodajalec pri notarju. Pogodba velja hkrati kot račun za kupljeno vozilo.

Kraj:_____ **Prodajalec:_____**

Datum:_____ **Kupec:_____**

4.2.2 ODGOVORNOST ZA NAPAKE IZPOLNITVE PRODAJNE POGODBE

Izpolnitev pogodbe z napako imenujemo nepravilna izpolnitev. Poznamo stvarne in pravne napake. Napaka je **stvarna**, če:

- stvar nima lastnosti, potrebnih za njeno normalno rabo ali promet,
- stvar nima lastnosti, ki so bile izrecno ali molče dogovorjene,
- prodajalec izroči stvar, ki se ne ujema z vzorcem ali modelom,
- je prodajalec vedel za napake stvari, pa kupca ni opozoril nanje.

Primer iz prakse

Stranka kupi nove čevlje, ki po dveh tednih počijo po šivih. Z računom se vrne k prodajalcu, ta pošlje čevlje v popravilo. Če se ne dajo popraviti, prejme stranka nove, brezhibne čevlje.

4.2.3 PRAVICE KUPCA IZ NASLOVA STVARNIH NAPAK

Kupec ima pravico do štirih zahtevkov, na podlagi katerih se odpravi stvarna napaka.
1. **Izpolnitveni zahtevek**: kupec zahteva odpravo napake oz. popravilo izdelka.
2. **Izročitev druge stvari brez napake** sledi v primeru, če je bilo popravilo neuspešno. Kupec zahteva zamenjavo stvari z novo, brezhibno.
3. **Zahtevek za znižanje cene** se izpelje v primeru, če kupec obdrži stvar z napako, vendar zahteva nižjo ceno oz. vrnitev razlike v ceni.
4. **Zahtevek za razdrtje pogodbe** se izvede, če je kupec od prodajalca neuspešno že zahteval odpravo napake ali zamenjavo stvari v roku 45 dni. Če napaka ni odpravljena, je pogodba razdrta s samim zakonom. Prodajalec mora vrniti kupnino z zamudnimi obrestmi.

4.2.4 GARANCIJA

Garancijska izjava je namenjena tehničnemu blagu in praviloma traja eno leto, lahko pa tudi več. Navodila za uporabo morajo biti priložena v celoti v slovenskem jeziku. Ob uveljavljanju garancije predložimo originalen račun in garancijski list. Podrobnosti ureja Obligacijski zakonik v 483. členu: http://www.uradnilist.si/1/objava.jsp?urlid=200797&stevilka=4826

Primer iz prakse

Družina kupi nov televizijski aparat. Mesec dni pred potekom garancije se pokvari **ekran**. Pooblaščeni serviser zamenja pokvarjeni element. Ker je bil zamenjan bistveni element televizorja, se garancijska doba šteje spet od začetka (torej traja še eno leto). Stranka mora opozoriti serviserja, da bo podaljšal garancijo. Čez mesec dni se zamenjani element spet pokvari in kupec ima pravico uveljavljati garancijo.

Reši učni list

POGODBE CIVILNEGA PRAVA

1. Naštej primere kupoprodajnih pogodb, ki jih sklepaš v vsakdanjem življenju (na pošti, v trgovini, pri frizerju, na bencinski …):_____
_____.

2. Oče je kupil rabljen avtomobil, v pogodbi je zapisana klavzula »videno – kupljeno«. Ali prodajalec avtomobila odgovarja za napako na avtomobilu, ki se pojavi čez en mesec?
_____

3. Naštej primere stvarnih napak.
_____
_____
_____
_____

4. Odgovori, ali je trditev pravilna ali nepravilna.

a) Prodajalec odgovarja le za napake, ki so se pojavile v 6 mesecih po izročitvi stvari._____

b) Po novem ZVPot je rok za reklamacijo prevzetega blaga 2 meseca po odkritju napake._____

c) Prodajalec odgovarja za pravne napake, če kupec ne preveri v zemljiški knjigi, ali je stavba pod hipoteko._____

d) Prodajalec ne odgovarja za pravne napake, če je prodal motor, ki je bil ukraden, sam pa ni vedel za to._____

e) Pisna oblika prodajne pogodbe se zahteva za prodajo nepremičnin in pri prodaji na obroke._____

f) Prodajalec proda avtomobil, za katerega trdi, da ima prevoženih 50.000 kilometrov. Pozneje se izkaže, da je bil števec zmanjšan za 100.000 kilometrov. Ali gre v tem primeru za stvarno napako?_____

4.3 DARILNA POGODBA

Z darilno pogodbo darovalec izroči obdarjenemu neko stvar oziroma pravico, obdarjenec pa to sprejme. Za darilo se šteje tudi odpust dolga ali izvedba dela. Darilna pogodba mora biti v **pisni obliki.** Darilo je praviloma nepreklicno, se ne vrača. Podrobnosti o darilni pogodbi najdete v Obligacijskem zakoniku (533.−545. člen).

IKT

Obstajajo izjeme glede zahteve vračila darila. Poišči jih na spletni strani:
http://www.slonep.net/vodic/pravni-nasveti/darilna-pogodba-568

a)_____

_____

b)_____

_____

c)_____

_____

d)_____

_____

4.4 ZAKUPNA POGODBA

Z rabokupno oz. zakupno pogodbo se najemodajalec zaveže, da bo najemniku izročil v rabo neko stvar, najemnik pa se zaveže, da bo **stvar vrnil** in za njeno rabo **plačal** določeno vsoto denarja. Namen pogodbe je odplačna prepustitev rabe stvari (npr. najem stanovanja, zemljišča ali poslovnih prostorov). Podrobnosti o zakupni pogodbi najdete v Obligacijskem zakoniku v 578.– 618. členu. Še več o zaupni pogodbi najdete na http://www.pravna-pomoc.info/obligacijsko-pravo/zakupna-najemna-pogodba/

4.5 MANDATNA POGODBA

S pogodbo o naročilu oz. mandatno pogodbo se prevzemnik naročila zavezuje, da bo naročitelju opravil določene **posle za plačilo**. Pravila mandatne pogodbe so se uveljavila v komisijski, špedicijski, posredniški pogodbi, v turističnih in posredniških pogodbah, v pogodbi o trgovskem zastopanju in pri bančnih pogodbah. Podrobnosti najdete v 766.–787. členu OZ.

4.6 PODJEMNA POGODBA

S podjemno pogodbo (pogodbo o delu) se določena stranka zaveže, da bo za drugo stranko (naročnika) opravila **določeno delo**, naročnik pa se zaveže plačati izvajalcu za opravljeno delo. Namen podjemne pogodbe je odplačno opravljanje nekega dela: izkop temeljev za hišo, popravilo avtomobila, izdelava obleke, prevoz potnikov ali blaga, izvedba gradbenih del. Podjemno pogodbo ureja Obligacijski zakonik (619.–648. člen).

Reši učni list

Izpolni naslednjo podjemno pogodbo s svojimi podatki.

Naročnik: Podjetje Belokranjka d. o. o., Črnomaljska 20 a, 8340 Črnomelj, DŠ: SI 12281200, ki jo zastopa Anton Prijatelj in **podjemnik** (prevzemnik dela):
ime in priimek:_____
naslov:_____
davčna številka:_____
skleneta naslednjo

PODJEMNO POGODBO

1.

S to pogodbo naročnik naroča, podjemnik pa se zaveže za naročnika opraviti naslednje delo:

pleskanje hodnika in poslovnih prostorov v izmeri 1.000 m2 po priloženi specifikaciji, naročnik pa bo podjemniku plačal v skladu s to pogodbo.

2.

Podjemnik se zaveže opraviti delo iz 1. člena pogodbe od 15. julija 2011 do vključno 22. julija 2011.
Podjemnik se zaveže, da bo delo iz 1. člena pogodbe opravil osebno in skrbno kot dober strokovnjak v skladu z navodili naročnika.
Podjemnik je dolžan naročnika sproti obveščati o vseh okoliščinah, za katere ve ali bi moral vedeti, da so pomembne za naročnika ter pravilno in pravočasno izvršitev dela iz 1. člena pogodbe, drugače odgovarja za nastalo škodo.

3.

Naročnik se zaveže podjemniku plačati za opravljeno delo po **4,00 EUR/m2** pleskanja, kar znese **4.000,00 EUR.** V ceno so vštete vse potrebne barve in pripomočki za delo. Plačilo bo izvršeno v petnajstih dneh po opravljenem delu na račun podjemnika
št.:_____
pri banki_____.

4.

Naročnik lahko od te pogodbe odstopi pred dokončanjem dela, če podjemnik:
− ne izvaja dela skrbno in natančno ali
− delo izvaja v nasprotju z navodili naročnika ali
− izvršitev dela odstopi komu tretjemu brez dovoljenja naročnika.
Pogodbeni stranki lahko to pogodbo razdreta sporazumno.

5.

Obligacijski zakonik o podjemni pogodbi je osnova za določitev vseh pravic in dolžnosti obeh strank.

6.

Vse morebitne spore bosta stranki reševali sporazumno, v nasprotnem primeru pa na sodišču v Novem mestu.

7.

Podjemnik se strinja, da bo naročnik osebne podatke iz te pogodbe v skladu z veljavno zakonodajo uporabil le za izplačila po tej pogodbi.

8.

Pogodba začne veljati z dnem podpisa obeh pogodbenih strank. Pogodba je sklenjena v dveh izvodih, od katerih prejme vsaka stranka po enega.
V _____, dne_____
Podjemnik: Naročnik:
_____ _____

4.7 POSODBENA POGODBA

Posebnost tovrstne pogodbe je, da se **brezplačno** oz. zastonj prepusti raba natančno določene stvari, ki jo mora stranka po določenem času vrniti (poglej v 579.−586. člen OZ).

4.8 POSOJILNA POGODBA

S posojilno pogodbo se posojilodajalec zaveže, da bo posojilojemalcu prepustil določeno količino nadomestnih stvari, ki se morajo vrniti v enaki količini in obliki. Pogodba je lahko **odplačna** (plačati je potrebno obresti) ali **neodplačna** (vrne se samo enaka količina stvari). V praksi se takšna pogodba večinoma sklepa za denar. Podrobnosti o pogojih posojilne pogodbe so v Obligacijskem zakoniku (569.–586. člen).

4.9 POROŠTVENA POGODBA

Porok oz. aval je oseba, ki jamči za nekoga. Pri poroštveni pogodbi se **porok zaveže**, da bo dolžniku izpolnil veljavno in zapadlo obveznost, če je ne bo opravil glavni dolžnik. Poroštva so običajna pri menicah in denarnih posojilih. So v **pisni obliki** in običajno neodplačna. Z njimi upnik pridobi dodatno jamstvo, da je njegova terjatev izpolnjena. Poznamo:

- **solidarno poroštvo**: upnik lahko takoj ob zapadlosti glavne obveznosti zahteva plačilo od glavnega dolžnika ali pa od poroka. To je značilno za gospodarske pogodbe (menično poroštvo),
- **subsidiarno poroštvo**: upnik zahteva najprej plačilo od glavnega dolžnika, šele zatem od poroka, če dolžnik ni plačilno sposoben. Porok nato zahteva od dolžnika, da mu vrne vse, kar je plačal namesto njega z vsemi stroški in obrestmi vred.

Poroštvo se zapiše v obliki:

- kot porok:_____,
- jamčim za:_____ ali
- per aval_____.

Vse o poroštveni pogodbi najdete v Obligacijskem zakoniku (1012.–1032. člen).

Primer iz prakse

Franc kupi nov avtomobil z bančnim posojilom. Pri zavarovanju posojila se odloči za poroštvo. Prijatelja Toneta prosi samo za podpis na pogodbi kot porok. Prijatelju razloži, da je to zgolj formalnost, da zaradi tega ne bo imel nobenih obveznosti niti stroška. Čez nekaj mesecev Franc izgubi zaposlitev, ne more vračati obrokov posojila, zato banka zahteva od Toneta, ki ima službo, da prične odplačevati posojilo za Francev avtomobil.
Ugotovimo lahko, da je potrebno dvakrat premisliti, preden damo svoje poroštvo, saj je tovrstna pogodba zelo tvegana.

Reši učni list

1. Odgovori, za katero vrsto pogodbe gre v naslednjih primerih.

a) Babica podari svojemu vnuku zemljišče za gradnjo hiše._____
b) Sin najame bančno posojilo v višini 150.000,00 EUR za nakup stanovanja. Oče se podpiše na pogodbi za jamstvo._____
c) Podjetje Uniplast, d . o. o., sklene pogodbo z Gradbenim podjetjem Ljubljana za najem poslovnega prostora 100 m2 v Kristalni palači v Ljubljani za obdobje dveh let in plačilo 1.000,00 EUR na mesec._____
d) Iskra MIS sklene pogodbo z Interevropo Koper za organizacijo prevoza desetih kontejnerjev blaga od skladišča tovarne do pristanišča na Kitajskem; prevoz bo izveden v roku enega meseca._____
e) Na menici, ki jo je izdalo podjetje Gradis, je pod navedbo »jamčim za« podpisano podjetje Begrad._____
f) Stranka najde v Salomonovem oglasniku ponudnika denarja in sprejme pogoje glede obresti, zato dobi posojilo 3.000,00 EUR. Stranki skleneta pogodbo, v kateri je določen rok vračila eno leto._____
g) Oseba, zaposlena v Ljubljani, ima na Dolenjskem manjši vinograd, ki ga ne more redno obdelovati. S sosedom skleneta pogodbo, da bo brez plačila najemnine obdeloval vinograd v svojo korist za dobo dveh let._____

2. Poveži pravilne trditve.

A.	Za vse prodajne pogodbe	1.	se lahko kupec obrne na Urad za varstvo potrošnikov.
B.	Uzance so nenapisana pravila oz.	2.	navedba kupca in prodajalca, količina, cena in vrsta blaga.
C.	Če so kršene pravice kupca,	3.	rok, kraj dobave in prenos stroškov rizika ter plačilni pogoji: rok, kraj in način plačila.
D.	Pisna oblika prodajne pogodbe je obvezna po zakonu za	4.	dobri poslovni običaji.
E.	Obvezne sestavine prodajne pogodbe so:	5.	pravice kupcev pri vsaki kupoprodajni pogodbi.
F.	Redne sestavine prodajne pogodbe so:	6.	za vse vrste tehničnega blaga.
G.	Zakon o varstvu potrošnikov ureja	7.	velja Obligacijski zakonik.
H.	Garancijska izjava velja najmanj eno leto	8.	prodajo nepremičnin in za prodajo na obroke, če je kupec posameznik.

3. Ugotovi značilnosti pogodb civilnega prava. Poišči pare.

A.	Darilna pogodba je običajno v pisni obliki in		1.	plačilo dogovorjene vsote denarja.
B.	Podjemna pogodba zahteva, da izvajalec opravi delo pravočasno,		2.	dogovorjene obresti.
C.	Pri zakupni pogodbi bo najemodajalec zahteval za rabo stvari od najemnika		3.	dodatno jamstvo poroka, da bo vrnjen dolg.
D.	Za posodbeno pogodbo je značilno,		4.	kupcu plačilo na obroke.
E.	Pri posojilni pogodbi plača posojilojemalec		5.	naročnik pa je dolžan plačati dogovorjen znesek.
F.	Poroštvena pogodba zagotavlja upniku		6.	komisijska, špedicijska pogodba, pogodba o trgovskem zastopanju, turistična pogodba …
G.	Pri kupoprodajni pogodbi lahko prodajalec ponudi		7.	praviloma je nepreklicna.
H.	Med mandatne pogodbe spadajo		8.	da je stvar dana v uporabo neodplačno.

OBLIGACIJSKO PRAVO

VSEBINA

OBLIGACIJSKE POGODBE GOSPODARSKEGA PRAVA

- **POSREDNIŠKA POGODBA**
- **POGODBA O TRGOVSKEM ZASTOPANJU**
- **KOMISIJSKA POGODBA**
- **LICENČNA POGODBA**
- **ZAVAROVALNA POGODBA**
- **ŠPEDICIJSKA POGODBA**

5 OBLIGACIJSKE POGODBE GOSPODARSKEGA PRAVA

Spoznali bomo najpogostejše pogodbe, ki nastopajo pri gospodarskem pravu: posredniška pogodba, pogodba o trgovskem zastopanju, komisijska pogodba, licenčna pogodba, zavarovalna pogodba, špedicijska pogodba.

5.1 POSREDNIŠKA POGODBA

Posredniška pogodba je primer najstarejših poslov blagovnega prometa, ki se opravlja občasno, izvaja pa ga posrednik. Poznamo več vrst posrednikov: kupoprodajni, borzni, zavarovalni, transportni, pomorski, turistični. Posredniško pogodbo urejajo določila 837.−850. člena Obligacijskega zakonika.

5.2 POGODBA O TRGOVSKEM ZASTOPANJU

Zastopnik se zavezuje, da bo ves čas posredoval, da bodo stranke sklepale pogodbe z njegovim naročnikom. Za svoje delo prejme provizijo. Poznamo generalnega zastopnika za celotno državo in območne zastopnike.
Podrobnosti o pogodbi najdete v 807.– 836. členu Obligacijskega zakonika.

5.3 KOMISIJSKA POGODBA

Nastane med komisionarjem in komitentom. Za **račun komitenta** opravi komisionar **v svojem imenu** in za **provizijo** določen posel**.**
Podrobnosti pogodbe ureja 788.−806. člen Obligacijskega zakonika.

5.4 LICENČNA POGODBA

Licenčna pogodba je posebna oblika najemne pogodbe za pravico uporabe industrijske lastnine (za izkoriščanje izuma, tehničnega znanja ali izkušenj, blagovne znamke, vzorca ali modela). Sestavljena je v **pisni obliki** in velja za **določen čas.**
Podrobnosti ureja 704.−728. člen Obligacijskega zakonika.

5.5 ZAVAROVALNA POGODBA

Ta pogodba spada med tvegane, ker nastane v zvezi s kakšnim negotovim dogodkom. Namen zavarovanja je, da se nepredvideni, nepredvidljivi in spremenljivi izdatki (škoda) preoblikujejo v stalne stroške – premija.
Več o zavarovalni pogodbi določa Obligacijski zakonik (921.−989. člen).

Primer iz prakse
Doma poišči primer zavarovalne police za stanovanjsko ali avtomobilsko zavarovanje in temeljito preberi drobni tisk na hrbtni strani police.

5.6 ŠPEDICIJSKA POGODBA

S špedicijsko pogodbo se špediter zavezuje, da bo za prevoz določene stvari sklenil v svojem imenu na račun naročitelja prevozno pogodbo in druge za to potrebne pogodbe ter opravil druge običajne posle in dejanja, naročitelj pa se zavezuje, da mu bo za to dal določeno plačilo.

Podrobnosti najdete v 851.−870. členu Obligacijskega zakonik

6 VIRI IN LITERATURA

Splošna kolektivna pogodba za gospodarske dejavnosti, Stran 3658. Uradni list RS, št. 40/1997 z dne 4. 7. 1997

Obligacijski zakonik (OZ) Obligacijski zakonik (uradno prečiščeno besedilo) (OZ-UPB1)Uradni list RS 97/2007 z dne 24. 10. 2007

Stvarnopravni zakonik (SPZ),Ur.l. RS, št. 87/2002 Spremembe: Ur.l. RS, št. 18/2007 Skl.US: U-I-70/04-18

Ustava Republike Slovenije, Stran 1373 Uradni list RS, št. 33/1991 z dne 28. 12. 1991

Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (uradno prečiščeno besedilo) (ZASP-UPB3), Stran 1805. Uradni list RS, št. 16/2007 z dne 23. 2. 2007

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR) Ur.l. RS, št. 42/2002 Spremembe: Ur.l. RS, št. 79/2006-ZZZPB-F, 46/2007 Odl.US: U-I-45/07, Up-249/06-22, 103/2007, 45/2008-ZArbit, 83/2009 Odl.US: U-I-284/06-26

Zakon o trgovini (ZT-1), Stran 2269 Uradni list RS, št. 24/2008
z dne 10. 3. 2008

Zakon o varstvu potrošnikov (uradno prečiščeno besedilo) (ZVPot-UPB2)
Ur.l. RS, št. 98/2004

Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1), Stran 6717. Uradni list RS, št. 58/2003
z dne 18. 6. 2003

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zemljiški knjigi (ZZK-1C), Stran 3269.
Uradni list RS, št. 25/2011
z dne 4. 4. 2011

http://finance.si, maj 2011

http://www.slonep.net/vodic/pravni-nasveti/darilna-pogodba-568, maj 2011

http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200797&stevilka=4826, junij, julij 2011

Ikone, Microsoft Word: Izrezek, junij 2011